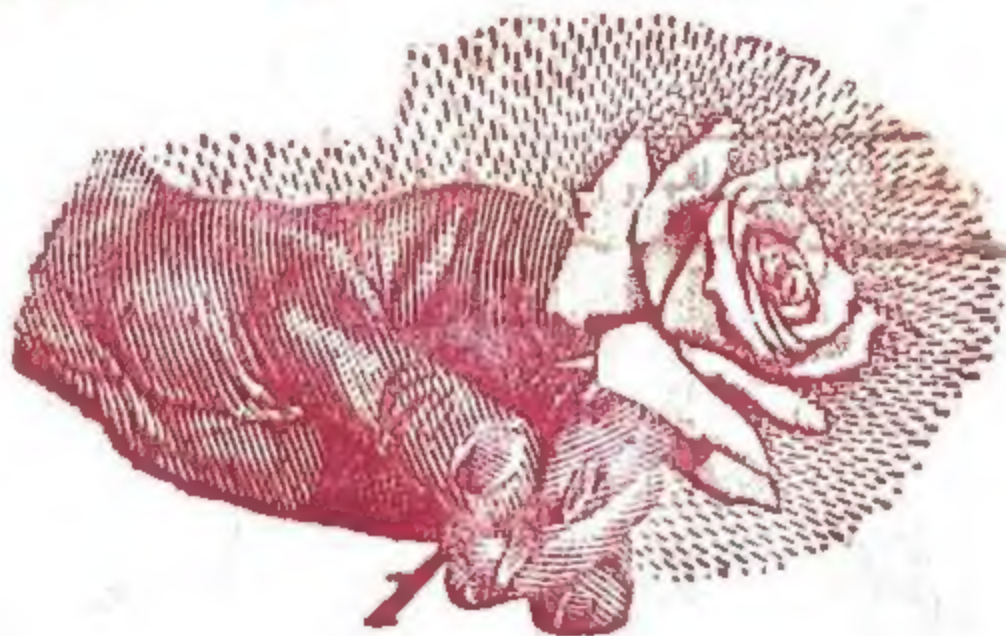

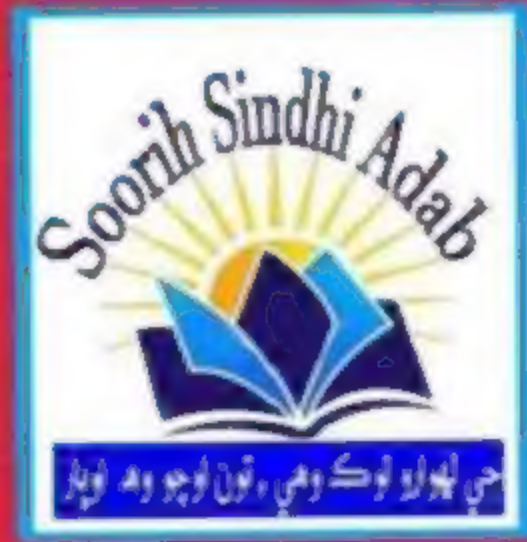
سنڌي اسي پڊليڪيشنس - هالا طرفان

عید مبارک

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره: ميراثي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488

لطيفی گل

چ
و
ن
د
ي
ن
و
ر

عبدالواحد
حاجي احمد (آدم سيلاني)

خبردار! تحقيق، جيڪي الله جا دوست آهن،
 تن کي دنيا ۾ خوف ڏيارو آهي ۽ نڪي
 آخرت ۾ ئي غم رهندو. (ق)

لطيفي گل

قيمت ۱۰۰۰

ج

و

ن

د

ي

ن

د

ر

[دفعو]

جلد ۱۰۰۰

[سال ۱۹۵۹ع]

عبدالواحد حاجي احمد پٽي (آن م سبيلاني)

اسسٽنٽ ماسٽر ايم. ايم اسڪول مير جهنڊو

تعلقہ لا

نذر عقيدت

آهي ۽ ڪتاب ”لطيفي گل“ پنهنجي ابتدائي استاد
برادر مرحوم و مغفور ميان ’ولي محمد‘ جي روح ڏي
منسوب ڪريان ٿو، جو پنهنجي عنفوان شباب ۾ دارالفنا
مان الوداع ڪري دارالبقا ڏانهن راهي ٿي ويو.“

(إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ).

سڀني قارئین و سامعین ڪرام کي عرض آهي، ته
ڪتاب جي پڙهڻ بعد ثواب مرحوم جي روح کي بخشين.

درين دهر سرائے بے مواما،

به نعمتھائے خویشم کن شناسا.

جلد ۵

آدم سيلاني

پيش لفظ

گل ته گهڻي سهڻا ۽ سرها، پر انهن کي ويجهو
 ڪير وڃي؟ سڀڪنهن جي جاءِ ناهي جو سڃاڻو ساهي. گلن
 ۾ هٿ وجهبا ته سيلهن مان اوس سنگت رکڻي پوندي.
 اسان جي نوجوان اديب محترم آدم صاحب پڻي، جنهن
 دليري ۽ همت سان هن اوکي ڪم ۾ هٿ وجهي
 ”لطيفي گل“ چونڊي هڪ هنڌ سهيڙيا ۽ سموهيا آهن،
 تنهن مان سندس ادبي عشق پڌرو ٿئي ٿو.

دنيا جي پراڻي دستور موجب پڙهي جي عاشقن پڻ
 عقيدت وڃان شاهه جي ”چمن ادب“ ۾ ڪي اهڙيون
 من گهڙت ڳالهيون ڪئي رچيون آهن، جن کي گلن جي
 بد ران ڪنڊن مان نسبت ڏجي ته به جڳائي. شاهه
 صاحب جهڙي موجد ۽ متشروع بزرگ لاءِ نه صرف ڪلام
 ۾ مگر قصن ۽ ڪهاڻين ۾ پڻ ڪوڙي ۽ اجائي واڌاري
 کان ڪم وٺي اسلام جهڙي پاڪ دين تان ذري گهٽ
 چٽر ڪئي ويئي آهي، جنهن تي جيترو ماتم ڪجي اوترو
 ٿورو آهي، ڇاڪاڻ ته انهيءَ مبالغه جي مرض ۾ اڻ پڙهيل
 ڌريون ته ڇڏيو، مگر علم و ادب جا پتنگ پڻ ورقل
 نظر اچن ٿا.

انهيءَ خيال کان هن نوجوان گلچين جي چونڊ نهايت پسند ٿي اچي، جو هن صاحب ڏند ڪٿائن توڙي شرعي نقطو نگاهه کان ڪمزور، بي بنياد ۽ قابل اعتراض ڳالهين کي هاسيرو رکي ڪتاب کي پاڪ و صاف صورت ۾ عوام جي آڏو آندو آهي.

”لطيفي گل“ ادبي دنيا ۾ واقعي هڪ نئين شيءِ پيش ٿي رهي آهي، جنهنڪري نه صرف ادبي دنيا ۾ هڪ پاڪ ۽ صالح ادب جي ڪتاب جو واڌارو ٿيو آهي، مگر اسان جي آئنده نسلن لاءِ پڻ سهڻي عملي پروگرام جو نقشو پيش ڪيو ويو آهي. سندس ڪلام جي هڪ هڪ ٽڪ، توڙي ڪهاڻين جي گفتگو مان اسلامي سورج جا ڪرڙا پيا ٻڪن. سڀني ڪهاڻين ۾ شاھ صاحب جي نمرتا ۽ نياز، عفو ۽ درگذري، ڪاٺ ۽ پرد باري، توڪل پر خدا وغيره وغيره جهڙا سهڻا سهڻا ڏڪتا مڃايا پيا آهن. انهيءَ بلند ڪردار جون حقيقتون واقعي اسان جي گمراه ماحول ۾ نئين روشنيءَ جو ڪر ڏيندڙيون.

آمين.

بيوس هالاڻي

(عبداللہ جان محمد اڀڙو بيوس)

بي - اي (ايل - ايل - بي)

ٻه اکر

هن ننڍڙي ڪتاب ۾ مصنف جيڪا ڪوجناب محنت
ڪئي آهي، سا بلڪل تحسين جوڳي آهي. هن وقت
مصنف پرديس ۾ انگلش ٽيچر هئڻ سبب، اڪيلائيءَ
وندرائڻ لاءِ، لطيفي ٻاغ ۾ گهڙي، نه فقط شاهي رستن
تان بلڪه ان جي سوڙهين سڙڪن ۽ ڪنڊ ڪوڇ مان
سرها گل (لطيفي گل) چونڊي، هڪ عمدي سالها ٺاهي
آهي، جنهن کي اميد ته شاھ جا شيدائي پنهنجي گلي ۾
پائي خوب واسنائي وٺندا.

بند،

عبدالله اڀڙو

هـ - ۾ پرائمري اسڪول مريد سوها

(تعلق، هالا)

۱۰ - ڊسمبر ۱۹۵۸ع

پڙهندڙن کي عرض

آهي ته مون کي ننڍي هوندي کان وٺي شاه صاحب جي ڀيٽن ۽ ڳالهين ٻڌڻ جو نهايت شوق هوندو هو ۽ اڄ تائين اهائي سڪ دل ۾ رهندي اچي ٿي. ڪيترا ڏينهن اڳي، ماڻهن جي واٽان جيڪي شاه صاحب جا نقل ۽ مزيدار بيت ٻڌندو هوس ته ڪنهن ڪاغذ پور تي اڌڪائي ڇڏيندو هوس. ڪجهه وقت بعد کي وري ڪتابن جي مطالع ڪرڻ سان هٿ لڳا. ائين ڪندي ڪيترا ئي نقل گڏ ٿي ويا.

هڪ ڏينهن انهن پنن کي اٺائيندي خيال آيو ته ڇو نه هنن سڀني نقالن کي گڏ ڪري، ڪتاب ڇپائجي ته ڀلي ڀيا لطيفي حيدار منجهانئس مزو وٺن! انهيءَ خيال جي آڌار تي، اهي نقل نمبروار لکي ڪيئن ڪتابي صورت ڏئي ويئي آهي، مگر منجهانئس جيڪي زياده سڪ جو سبب هئا، يعني عام ماڻهن جا ٺاهيل معلوم پئي ٿيا ۽ جن لاءِ سڄي ثابتي ملي نٿي سگهي، انهن کي هن ڪتاب ۾ هرگز جڳهه ڏيڻ نامناسب سمجهي ويئي.

ڪتاب جو نالو ”لطيفي گل“ رکيو ويو آهي. هيءُ ڪتاب جيتوڻيڪ ننڍڙو آهي، مگر اميد اٿم ته ان مان ڪنهن کي چڱو واس ايندو.

(گر قبول افتد ز هي عذو شرف)

(ح)

۲۔ جيڪڏهن ڪنهن به ڀاءُ کي ڀٽائي عليه الرحمت
بابت ڪي ڳالهيون، ڏند ڪٿائن کان پاڪ اينديون
هجن ته پراڻو ڪرم، مون ڏانهن ڏياري موڪلين ته ايندڙ
ڇاپي ۾ سندن باشڪريه، اضافو ڪيو وڃي.
۳۔ هن ڪتاب ۾ جتي ”شاهه صاحب، ڀٽائي صاحب
يا ڀٽائي گهوت“ لکيل آهي، ان مان شاهه عبداللطيف
رحمت الله عليه جو مطالب سمجهڻ گهرجي.
والسلام

طالب العلم

عبدالواحد (آدم سيملاڻي)

معروف ڀنڀرا (هالا)

نوٽ : جهڙيءَ طرح هن ڇاپي ۾ ڪن ٿورن ڪلمن جو
”سرهان“ سان اضافو ڪيو ويو آهي، اهڙيءَ طرح انشاءالله
ايندڙ ڇاپي ۾ پڻ وڌيڪ ڪلمن کي زيب ور بنائڻ ويندو.
(آمين)

حمد

اول الله عليم، اعلي عالم جو ڌڻي،
قادر پنهنجي قدرت سين، قائم آه قديم،
والي، واحد وحده، رازق رب رحيم،
سو ساراه سچو ڌڻي، چئي حمد حڪيم،
ڪري پاڻ ڪريم، جوڙون جوڙ جهان جون.

الله جيئن نالوءَ، تيئن مون وڏو آسرو،
خاوند تنهنجي ڪانڌ جو، پرو پانڌ نه ڪوءِ،
نالو رب سندوءَ، رهيو آهـ روح پر.

مٿو جيئن نالوءَ، تيئن مون وڏو آسرو،
ڪو در ناه، جيهوءَ، مون گهڻا در نهاريان.

جيڪي منجه، جهان، سو تاريءَ تيگي تنهنجي،
لطف جي لطيف چئي، تو وٽ ڪي ڪان،
عدل چٽان آن، ڪو ڦيرو ڪج فضل جو.

ڪوڙين ڪايائون، تنهنجن لکن لک هزار،
جيءَ سڳنهن جيءَ سين، درسن ڌارو ڌار،
پر دم تنهنجا پار، ڪهڙا چئي ڪهڙا چوان؟

چا کي وٺو ڇو، ٻيلي بهمين ٻين جو؟
 وٺ ڪنهن به ڪردم جي، ڪنهن جو والي جو،
 سو ڪو هوندو سو، جنهن جو عشق الله من.
 خالق خلقي خلق کي، تار پٽ ڪيو بيان،
 ڊڻي ڪن ٿيڪون کي، جوڙيائين جهان.
 سج چنڊ تارا ڪٿيون، ارض آسمان،
 سارا هي سبحان، مٿي محمد مڃيو.
 سو هيڏانهن سو هوڏانهن، سونهي من وٺي،
 سونهي سو ڀسي، ڀريان مندو سوجهرو.
 اٻڪ قصر در لڪ، ڪوڙين ڪٽس ڳڙ ڪيون،
 جيڏانهن ڪريان پرک، تيڏانهن سڄڻ ساهيون.

نعت

جوڙي جوڙ جهان جي، جڏهن جوڙيائين،
خداوند خاص خلقي، محمد مڪائين،
ڪلمو تنهن ڪريم تي، چئو چاهائين،
انا مولاڪ وانت مَحَبُّوبِي، ائين اٿائين،
ذڪي ڏنائين، ٻئي سرانئون سيد چئي.

جوڙي جوڙ جهان جي، پاڻ ڪيائين پروار،
حامي هادي هاشمي، سردارن سردار،
سونهي صحابن ست پر، منجهر مسجد مٿيادار،
چارئي چڱا چوڌار، هئا هيڪاندا حبيب سين.

ڪوڙين ڪيرت آڻيا، مانجهي مٿيادار،
جن گڙهان ٻاهر ڳاڻيو، سهجان سڀ چمار،
هن تنبيري جي تند جي، هت پهرين هئي پچار،
آءُ مٿانهون مڱڻا، چڙهي در دُئار،
توڪي ڪهوت ڪهراڻيو، خلوت لاءِ ڪنگهار،
(اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّيِّبَاتِ)، هي ڪلي
سڪيائون ڪينڪار،

السلام عليه ايها النبي ورحمة الله وبركاته،
هيءُ پروڙج پچار،
سٺو پر سنسار، ته مڙ ملڪ ڏنائين مڱئين.

ٻاروڇا هيا گهڻا، منهنجو سر سين،
چانگي تي چڙهي، ڪندو مٿي وڙ ولهين،
مٿي معذوري، هوت ڌريندو هٿڙا.

ڪڻي نيم خمار مان، جان ڪيائين ناز نظر،
تہ سورج شاخون جهڪيون، ڪوماڻو قمر،
تارا ڪٽيون ڦاٽ ٿيا، ڏيکيندي دلبر،
جهڪو ٿيو جوهر، جانب جي جمال سين.

ٻاڇاڻون پئي، ٿيو آڳاڏو اڳرو،
ڇڪس سڀ چئي، تڏهن موليٰ مينهن وسائيا.

ناز منجهار ان نڪري، جڏهن ڀرين ڪري ٿو پنڌ،
پونءِ پڻ ’بي-س-ر-ال-ن-م-ر‘ چئي، راه چمي ٿي رند،
اڀيون گهڻي ادب سين، حورون حيرت هنڌ،
سائين جو سوڳيت، ساجن سينٿان سهڻو.

گل پھريون

متعلوي سيد

شاھ صاحب جا وڏا اصل ھرات جا ويٺل ھئا، مگر
تيمور سلطان جي ھندستان تي ڪاھ، واري زماني ۾
'سيد مير علي' نالي ھڪڙو سادات ھندستان ۾ آيو،
جنھن جو ھڪڙو فرزند 'سيد حيدر' نالي اچي سنڌ ۾
نڪتو ۽ ھالن پراڻن ۾ رھڻ لڳو، جتان شادي پڻ ڪئي
ھئائين. ڪائنس پوءِ سندس پويان مٽيارين ۾ رھڻ لڳا.
انھن ڏينھن ۾ مٽيارين کي "متعلوي" چوندا ھئا، اھو ئي
سبب آھي جو اھي "متعلوي سيد" سڏبا آھن.

شاھ صاحب جي سيد مير علي ھراتيءَ سان ھن طرح
پيڙھي ڳنڍجي ٿي :

شاھ صاحب (سيد عبداللطيف) بن شاھ حبيب بن
شاھ عبدالقدوس بن شاھ جمال بن شاھ عبدالڪريم بن
سيد الله (سيد لعل محمد) بن سيد عبدالؤمن بن سيد
ھاشم بن سيد حاجي بن سيد جلال بن سيد شرف الدين
بن سيد مير علي بن سيد حيدر بن سيد مير علي ھراتي.
شاھ حبيب کي اولاد ڪونه ٿيندو هو، تنھنڪري
ھڪڙي ڪامل درويش کان دعا گھريائين، جنھن چيس

ٽي، ”پٽ ملندء مگر نالو رکجانس، عبداللطيف“.
 چون ٿا ته ان کان پوءِ شاھ حبيب کي هڪڙو پٽ
 ڄائو جنهن جو نالو درويش جي فرمودي موجب
 عبداللطيف رکيائين، مگر ننڍي هوندي ريتاني راه
 ولي ويو. ڪجهه ڏينهن بعد وري ٻيو پٽ ڄائو انجو
 نالو پڻ ”عبداللطيف“ رکيائين. جو ڪامل اولياءَ ۽
 سرتاج الشعراءَ ٿي گذريو آهي. شاھ صاحب چمنديئي
 ڄام هو. سندس سلسليوار بيان هن ڪتاب ۾ ڏنو
 ويو آهي.

گل ٻيون

الف ۽ ب

لقل آهي ته ’شاھ صاحب‘ کي ننڍي هوندي سندس
 والد ’آخوند نور محمد پٽيءَ‘ وٽ پڙهائڻ لاءِ ڇڏيو.
 آخوند صاحب چيس ته ”چئو، الف“ شاھ صاحب
 چيو ته، ”الف“. وري آخوند صاحب چيس ته، ”ب“ شاھ
 صاحب جواب ڏنو ته، ”ب وري ڇاجي؟ مونکي ”ب“
 ئي پس آهي“.

گهڻي پڙه، پڙه، کان پوءِ لاچار آخوند صاحب،
 شاھ صاحب کي ولي سندس والد (شاھ حبيب) وٽ
 آيو ۽ سموري حقيقت کيس ٻڌايائون. شاھ حبيب اها
 ڳالهه ٻڌي، سموري حالات کان واقف ٿي ويو. پنهنجي
 فرزند کي چيائين ته، ”ابا تون حق تي آئين مگر الائي
 علم سان گڏ دنوي علم پڻ ڇڳو آهي تنهنڪري ’ب‘ کي
 پڻ نه ڇڏڻ گهرجي“.

گل ٿيون

مغلن جي نفرت

ڳالهه ڪندا آهن ته مغلن جو شاهه صاحب جي وڏن سان تمام سهڻو سلوڪ هوندو هو. منجهن پريمي ايتري قدر هوندي هئي جو ڪوبه سندن گهرن ۾ نه ايندو ويندو هو. مگر اتفاقاً ڪو ٽپ ٿو ٿيندو هو ته مذڪور سيدن مان ڪنهن کي ڦيٽي چنڊي لاءِ وٺي ويندا هئا. تنهنڪري مغلن جو شاهه حبيب ۾ تمام گهڻو اعتقاد هوندو هو.

هڪڙي ڏينهن سرزا بيگ جي نياڻي نياچاق ٿي پيئي ۽ رواج موجب هڪڙو ماڻهو شاهه حبيب کي وٺڻ آيو. اتفاق مان شاهه حبيب پڻ ان ڏينهن طبيعت ۾ ناخوش هو، تنهنڪري پنهنجي پٽ شاهه عبداللطيف کي ان ماڻهوءَ سان گڏي روانو ڪيائين. مغل شاهه صاحب کي گهر وٺي ويا. انهن پنهنجي نياڻيءَ کي ڪپڙي ۾ ويڙهي سڙهي فقط سندن هڪ هٿ جي چيچ ظاهر ڪري شاهه صاحب کي ڏسي. شاهه صاحب چوڪريءَ جي آڱر هٿ ۾ وٺندي ئي الاهي عشق ۾ محو ٿي ويو، سو يڪدم چوڻ لڳو ته:

”جنهن جي آڱر سيد هٿ ۾ - تنهن کي نڪا لهر نڪو لوڏو.“

مغل اها ڀرولي ڀڄي ويا ۽ ان وقت ته ڪجهه به ڪونه ڪچيا مگر پوءِ سيدن کي نفرت سان ڏسڻ لڳا.

انهيءَ کان پوءِ شاھ صاحب، الاهي عشي ۾ جھنگل
جھاڳيندو، جبل ۽ رڻ بت سوجهيندو وڌندو هو.

گل چوڻون

تير جو تعويذ مان لنگهڻ

ڳالهه، ڪندا آهن، ته هڪ ڏينهن مرزا بيگ
پنهنجي نياڻيءَ لاءِ شاھ حبيب کان تعويذ لکائي هٿ
۾ کنيو گهر ڏانهن پئي ويو ته واٽ تي 'شاھ' پٺاڻي
مليس جنهن کي ان وقت تير ڪمان هڻڻ ۾ هئي. شاھ
صاحب جيئن تير هڻي رهيو هو، ته اوچتو اهو تير
'مرزا بيگ' جي هڻڻ ۾ جو تعويذ هو، ان مان آر پار
لنگهي وڃي پٽ تي ڪيريو، مگر مرزا جي هڻڻ کي
ڪجهه به اثر ڪونه ٿيو. تير جو تعويذ مان ائين لنگهڻ
جڻ ته 'شاھ صاحب' جي ان جي نياڻيءَ سان شاديءَ جي
پيشنگوئي هئي.

گل پنجون

مغلن جي زواليت

هڪڙي ڏينهن مغلن جي غيرحاضريءَ ۾ دال قوم
جا ماڻهو مغلن جي گهرن تي ڪاهي آيا ۽ مال ملڪيت
ڦري لٽي روانا ٿي ويا. ٿوريءَ دير کان پوءِ مغل
انهن جي ڪڍ پيا. اها خبر جڏهن 'شاھ صاحب' کي
پيئي تنهن پاڙيسريءَ جو فرض سمجهي، ڪي ماڻهو ساڻ
ڪري، مغلن جي مدد لاءِ روانو ٿيو. جڏهن مغلن،
'شاھ صاحب' کي واٽ تي ڏٺو، تڏهن ڪاوڙ مان

ڪيس ۾ ٿي مٿس لاءِ ڇهه ۽ ڪهڙو ٿي پئي آيو. .
 شاهه صاحب انهن کي ڪهڙو ٿي سمجهايو ۽ وڌيڪ انهن
 ۾ چيائين ته، ”جي اڌ مري ويس ته به اوهان جي فتح،
 جي هٿن کي ماريون ته به اوهان جي فتح.“ تڏهن به
 ’مغلن‘ هن جي هڪ به نه ٻڌي ۽ پاڻ وڌيڪ ڪسندڙ
 ڪرڻ لڳا. تنهن تي شاهه صاحب هن ڪاوڙجي
 چوڻ لڳو:

”بيگ تنهن جي بيگي ڪوٺڙي ۾ ڪان،
 ائس آس الله ۾. دل ماريئي مان.“
 بس، قدرت خدا جيءَ سان انهيءَ پيشنگوئيءَ جو
 تير اهڙو نشان ٿي وڃي پورو لڳو، جو ’مغلن‘ مان گهڻا
 مرد ماڻهو انهيءَ ويڙهه ۾ مارجي ويا. باقي وڃي عورتون
 رهيون، جن سهي ڪيو ته اهو سڀئي سيدن جي بددعا
 جو نتيجو آهي، تنهنڪري شاهه صاحب وٽ وڃي
 ڪيل خطائن جي معافي ورتائون ۽ ان جو ڪريءَ (جنهن
 کي شاهه صاحب ڦيڻو وڌو هو) جو مڱڻ پڻ شاهه
 صاحب کي ڏنائون.

گل ڇهون

ڇڏا ڪن ڇڏايون

مرزا بيگ پنهنجي حياتيءَ ۾ شاهه صاحب کي
 گهڻي ته ڪليفون ڏنيون هيون. انهيءَ جڏهن وفات
 ڪئي، تڏهن شاهه صاحب جي فقيرن مان ڪنهن
 سندس وفات جي تاريخ ٻوڊ خبثت (ڪو فساد ٿي هو)

مان ڪڍي. شاه صاحب کي اهي اهڙا پسند نه آيا.
انهن ڪري حياڻن آه، ”اڏن جوڻ نه، گهر جي دگر هيٺن جهڻ
گهر جي نه، ”پڪي مغل به هون.“ جنهن جي معنيٰ آهي ته
”نيت به هڪڙو مغل هو.“ حساب ڪيو ويو ته انهن انگن
جو عدد پڻ ساڳيو ئي ۱۱۲۴ آيو.

سرهاڻ : جيئن ڪنهن گهورڙي جي هوڪي مان ئي
سندس وکر جي خبر پئجي سگهي ٿي. تيئن انسان جي
پڻ زباني گفتگو مان سندس هلت چلت جي خبر پئجي
ٿي وڃي. گویا سندس زبان گواه آهي ته سندس عمل
ڪهڙا آهن، تنهنڪري جڳائي ته پاڻ کي هميشه چڱيءَ
هلت تي هيرائجي جو زبان پڻ چڱي شاهدي ڏين ۽
ڪوتاهي نه ڪري.

چڱا ڪن چڱايدون - مٿايون ملن،
جو وڙ لاڳ جن سين - سو وڙ سڀني ڪن.

گل ستون

هلي جي خواهش

هڪڙي ڏينهن شاه صاحب جي گهر ٻار چمڻ جو
وقت اچي ويجهو ٿيو، ٻلي ڪاڻڻ جي خواهش ٿي، هئي،
تنهن ڪري هڪڙي نوڪر کي ان جي خريد ڪرڻ لاءِ
روانو ڪيو ويو. نوڪر جيئن سهڪندو سهڪندو ٻلي
ولڻ پئي ويو ته اوچتو شاه صاحب واٽ تي مليس.
جڏهن شاه صاحب کي معلوم ٿيو ته هو ٻلي وٺڻ وڃي

رهيو هو، تڏهن چوڻ لڳو ته، ”اڃان به اهو اولاد ئي نه گهرجي، جو اڃا ڄائو ئي ڪونه آهي ته هيئن ئي فٽيرن کي رلائي ٿو. ڄاڻو ته الائي ڪهڙا ڪلور ڪندو؟“
چون ٿا ته انهيءَ چوڻ جو اثر اهو ٿيو جو ٻار گم ٿي ويو ۽ وري ڪوبه اولاد ڪونه ٿيو.

گل اٺون

پڻي ڪٿي ٻساهر

ڳالھ ڪندا آهن ته هڪ دفعي ’شاھ صاحب‘ جهنگ ۾ هڪ هنڌ ويٺو هو، گهڻي وقت گذرڻ جي ڪري مٿس واري چڙهي ويئي هئي فقط چادر جو هڪ ٻاڻ ٻاهر هئا ۽ پڻي لٽڪيو.

گهڻن ڏينهن جي وچوڙي ڪري سندس والد صاحب اهو بهي نه سگهيو سو کيس ڳولڻ لاءِ نڪتو. جڏهن ان هنڌ آيو ته ڏٺائين ته فقط هڪ ٻاڻ کان سواءِ ٻيو ڪجهه واريءَ ۾ ڏيکجي ويو هو. سو سمجهيائين ته شايد ’شاھ صاحب‘ وفات ڪري ويو، تنهنڪري درد مان دانهن ڪري ڇيائين ته:

”لڳي لڳي واءِ ويا لنگڙا لٽجي.“

شاھ صاحب پنهنجي پيءُ جو آواز سڃاڻي جواب ڏنو ته:

”پڻي ڪٿي ٻساهر ٻسڻ خاطر پرينءَ جي.“

ائين چئي اچي پنهنجي پيءُ سان مليو.

گل نائون

هوت وسي هر هند

نقل آهي ته پڙائي گهوت ڪئين لڳا جوگي فقيرن
سان گڏجي تيرت تڪيا گهمڻ ويندو هو. بعضي بعضي
ت ڪيترا ڏينهن يڪو سفر ئي سفر هوندو هو. جيئن ته
مائٽن کي پنهنجي اولاد لاءِ وڌيڪ محبت هوندي آهي.
تنهنڪري شاهه حبيب (شاهه صاحب جو والد) پڻ
پنهنجي فرزند ارجمند 'شاهه عبداللطيف' جو ايڏو
وڇوڙو سهي ڪين سگهندو هو. (اهڙي ڳالهه گل النين
۾ پڻ لکي ويئي آهي.) لاچار هڪ ڏينهن چوڻ لڳس ته:
”ڪوڙا سامي ڪوڙا سامين پند.“
هوت وسي هر هند، هو سڻين وڃن هنگلاج ڏي.“
انهيءَ تي 'شاهه عبداللطيف' پنهنجي والد کي ادب
وڃان هيٺيون جواب ڏيائو:

سچا سامي - سچا سامين پند.
هوت وسي هر هند - پر هنن ڏلو هنگلاج ڏي.

گل ڏهون

حد پنهجي جي هڪڙي

هڪڙي دفعي شاهه صاحب ڪوٽڙيءَ ۾ ويل هو
ته اوچتو اتي هڪڙو قاصد سندس والد جي بيماريءَ جي
خبر کڻي اچي حاضر ٿيو:

ڪنهن جي نيهن لڏا، جو مون واجهائيندي نه ورو،
جيڪي مون ڪندا، سو جانب ڪريو جيئري.

۱. صاحب وري قاصد کي دڙد لاسو ڏيئي چيو
 ۲. ”ٿا ته“ ۱۱ بابي جو موت اکين سان ڏسي ڪين
 ۳. سگوس. چو ته، زياده ڏک ٿيڻ ڪري ڏسي وٽ
 ۴. ڏوهري ٿي پوندس جو هن سان اڏڙو انجام ڪيل آهي.
 ۵. بابي کي چئجانءِ ته آءٌ پڻ توهان سان گڏ آهيان.“ هيءُ
 ۶. بيت پڻ قاصد کي پنهنجي والد صاحب ڏانهن ڏياري
 ۷. موڪليائين :

هتان ٽئين ملور، ڪين آگاهون آهيان،
 ڏسڻ ۾ ڪر ڏور، پر حد پنهجي جي هڪڙي.

گل يارهون

شاهه ڪريم جي پيشنگوئي

چون ٿا ته، شاهه ڪريم (پٺاڻي صاحب جو ترڏاڏو)
 مخدوم نوح عليه الرحمت ٽوٽ تمام گهڻو ايندو ويندو
 هو ۽ ٻاڙيءَ وڃي وهڻ لاءِ پڻ انهن جوئي
 چون هوس.

هڪ دفعي جيئن هو مخدوم صاحب وٽ فقيرن
 سميت وڃي رهيا هئا ته واٽ تي هڪ هنڌ ويهي ڪجهه
 وقت آرام وٺڻ لڳا. جڏهن ظهر جو وقت ٿيو تڏهن
 پنهنجن ساٿين کي نماز جي واسطي ميدان صفا ڪرڻ لاءِ
 چيائون. جڏهن نماز پڙهي فارغ ٿيا، تڏهن ’شاهه ڪريم‘
 چوڻ لڳو ته ”اسان جي پٽ مان ڪو پيدا ٿيندو، جو
 هن ويرانيءَ کي اچي وسائيندو.“

انهيءَ پيشنگوئي جو نتيجو اهو نڪتو جو ان هنڌ

وري شاه عبداللطيف اڄي پنهنجو مڪان لهرايو جو اڃا تائين قائم آهي. اهڙيءَ طرح اهو هنڌ آباد ٿي ويو.

گل ٻارھون

مسجد نبويءَ جو نقش

چون ٿا ته، جڏهن پٽ تي مسجد جي تعمير ٿي رهي هئي، تڏهن پٽائي صاحب رازي کي حڪم ڪيو ته ”هن مسجد جو نقش ’مسجد نبويءَ‘ جو هجڻ گهرجي.“ رازي عرض ڪيو ته، ”مائين، مون اها مسجد ڏٺي نه آهي، پوءِ ان جهڙي ڪيئن ٺاهي سگهندس؟“ انهيءَ تي شاه صاحب رازي کي چيو ته، ”پنهنجون اکيون بند ڪر.“ رازي جڏهن ائين ڪيو ته ان کي مسجد نبويءَ جو نقش ڏسڻ ۾ آيو. تنهن کان پوءِ هيءَ مسجد پڻ ان جهڙي ٺاهي راس ڪيائين.

چون ٿا ته، جڏهن مسجد جي راس ٿي، تڏهن شاه صاحب کسي ان جي اڏاوت نهايت پسند آئي، جنهنڪري چونڊو هو ته، ”جيڪر هيءَ مسجد کڻي شاه ڪريم جي مقبري جي ڀرسان هلي رکان!“ نيٺ اتي يعني ٻلڙيءَ ۾ پڻ اهڙي مسجد لهرايائين.

گل تيرھون

ڏارس پٿر

✓

هڪڙي دفعي مسجد جي اڱڻ ۾ ’پٽائي صاحب‘ ٻين فقيرن سان گڏجي پٿر پڇي رهيو هو، ته اوچتو

هڪڙو ماڻهو آيو جو حرمين وڃي رهيو هو. انهيءَ
جڏهن ڏٺو ته شاھ صاحب پڻ ٻين مزورن سان ڪڏ مزوري
ڪري رهيو هو. تڏهن هڪڙو پٿر ڪڍي شاھ صاحب
کي ڏيئي چوڻ لڳو ته، ”هيءَ پارس پٿر آهي. هيءَ
جيڪڏهن لوھ کي لائڻو ته سون ٿي پوندو.“ ٻيون پڻ
ڪيترين ئي وصفون ٻڌايائين. پوءِ موڪلائي هليو ويو.
شاھ صاحب اڃا هٿ ۾ کنيو ويٺو هو ته اوچتو هٿن
مان ڪري هٿ تي وڃي ڪهاڙيءَ کي لڳو، جا سوني
ٿي پيئي. شاھ صاحب اهو ڏسي چيو ته، ”شاهوڪارن
جي سنگت مان رڳو نقصان ئي ملڻو آهي. هاڻي هيءَ
ڪهاڙي به بیکار ٿي پيئي.“ ائين چئي اهو پٿر ۽
ڪهاڙي هڪڙيءَ اڳڙيءَ ۾ ٻڌي هڪ ڪنڊ ۾ ڦٽو ڪري
ڇڏيائين.

جڏهن اهو حاجي حج پڙهي واپس آيو، تڏهن شاھ
صاحب سان ملڻ جو خيال ڪيائين ۽ دل ۾ چيائين ته،
”آءٌ هن کي پارس پٿر ڏيئي آيو هوس. سو هاڻي ضرور
وڏو شاهوڪار ٿي ويو هوندو.“ جڏهن اچي ڏٺائين ته،
شاھ صاحب اڃا ساڳيءَ مسڪينيءَ حالت ۾ هو تڏهن
عجب ۾ پئجي انجو سبب پڇيائين. شاھ صاحب چيس ته،
”ادا، توهان جي ڏنل شيءِ مان اسان کي ڪوبه نفعو
ڪونه ٿيو آهي. مهرباني ڪري پنهنجي امانت کڻي
وڃو.“ ائين چئي پٿر ۽ ڪهاڙي کڻي آئي ڏنائينس.
سرهاڻ: مڃ آهي ته جيڪي ڏک ۽ سک ۾ ڏئي
تي پاڙين ٿا انهن کي غير جي ڪا به پرواهه نه آهي.

ڏٺي تعاليٰ جي ياد ڪيري نماز ۽ نهڻائي جي رستي حاصل
ٿئي ٿي. شير جي محبت مان ڦه آه ڏاڻي يا فخر ملي ٿو، ده
شيطاني فعل آهي. تنهنڪري پاڻهي کي وڏائي ڪري،
گورجي جو ته وڏائي ۽ نهڻائي هڪٻئي جي ضد ۽ آهن
جن جو هڪڙي هنڌ رهن ٿي نٿو سگهي. تنهن لاءِ ڪنهن
شاعر جو قول آهي ته :

خودي ۽ خدا - ڪين ماڻندا من ۾،
هن ترارن جاء - ڪا آهي هڪ ميان ۾؟

گل چوڏھون

آهي گهڻو آولو فقيريءَ جو فذل

هڪڙي ڏينهن جيئن مسجد جي ڀت کسي اوسري
ڏيڻ لاءِ فقير صبح جو سویر آيا ته ڏٺائون ته ڪنهن
ڪتي ڀت تي ڪرفتي ڪري چڙهي عئي. فقير اچي-
رئون هلائي رهيا هئا ته منجهانئن لونگ فقير سڀني
هڪڙي فقير ڇا ڪيو جو ڀڪڻ ۾ پنهنجي مٿي مان ڏوٽي
لاهي، مٿيءَ سوڌي ڪرفتي بهاري، ان ۾ وجهي کڻي
اٿي هليو.

فقيرن کي ڏاڍو عجب لڳو سو اها خبر وڃي ته
صاحب مان ڪيائون. شاه، صاحب چيو ته، ”اها ڪي
عجب جهڙي ڳالهه، نه آهي. لونگ تڏهن به هڪ پٺي
جي لپ آهن.“

گل پند رهون

✓ معجون جي دہلي

ڳالھ ڪندا آهن ته جڏهن شاھ، صاحب، شاھ، ڪريم جي مقبري جي مٿان گنبذ اڏائڻ جي خيال سان، پنجاب مان سامان سڙو پيرين تي ڪڍي سنڌو نديءَ مان پٽي آيو ۽ هالن جي ڀرسان اچي لنگهيو، تڏهن نور محمد ڪلهوڙي دشمني ڪري هڪڙي معجون جي دہلي جنهن ۾ زهر پڻ ملايل هو، سا هڪڙي قاصد جي هٿان شاھ صاحب ڏانهن تحفو طور ڏياري موڪلي. شاھ، صاحب اها دہلي وٺي کولي درياءَ ۾ هاري ڇڏي. قاصد اهو حال ڏسي عجب ۾ پئجي ويو ۽ چوڻ لڳو ته، ”سائين، اها خاص سوکڙي توهان ڏانهن موڪلي ويئي هئي جنهن ۾ قيمتي ڪشتو هو. توهان وري ان کي درياءَ ۾ ڦٽو ڪري ڇڏيو.“ شاھ صاحب ورائيو ته، ”جيڪڏهن اها آءٌ اڪيلي ڪم ۾ آڻيان ها ته فقط مون تائين محدود رهي ها، مگر هاڻي ٻل ته درياءَ جي مخلوق پڻ ان مان فائدو وٺي.“

گل سورھون

اللطيف

نقل آهي ته جڏهن شاھ، صاحب، شاھ، ڪريم جي مقبري مٿان گنبذ لاهرائي راس ڪيو، تڏهن هڪڙي سر گنبذ جي دروازي جي مٿان هٿائي ڇڏيائين. جنهن تي لکيل هو ”اللطيف“.

ڪجهه ڏينهن کان پوءِ جڏهن شاهه ڪريم جي گادي
نشين سيد عبدالواسع جي نظر ان تي پئي تڏهن هڪدم
اها سر ڀڙائي ڇڏيائين ۽ چيائين ته، ”واھ! عبداللطيف
واھ! پائين ٿو ته هتي به پنهنجو ورثو ڪريان!“
سيد محمد صلاح نالي هڪڙي ماڻهوءَ اها سر ڪئي
اچي شاهه صاحب کي ڏني ۽ سموري ڳالهه کان پڻ واقف
ڪيو. شاهه صاحب چوڻ لڳو ته، ”مون، اهو پنهنجي
نالي ڪان ته ڪيو هو. مون فقط اهو الله تعاليٰ جي
نوانوي نالن مان هڪڙو لکايو هو، جنهن جو آءٌ پڻ
پانهون آهيان.“

ان کان پوءِ ائين ٿيو جو سيد عبدالواسع جي پيڙهي
ختم ٿي ويئي ۽ وري سيد محمد صلاح جا پويان پڳ
ماڻڻ لڳا.

گل سترهون

سرڪش گهوڙي

هڪڙي ڏينهن نور محمد ڪلهوڙي دل ۾ دغا
رکي، شاهه صاحب کي هڪڙي خارباز گهوڙي چڙهن لاءِ
ڏني ته ڪري ڏک ڪاڻي. شاهه صاحب الله جو آسرو
رکي گهوڙيءَ تي چڙهي ويٺو ۽ عجب وري اهو جو لغام
بلڪل ڇڏي ڏنائين. گهوڙيءَ ڪن ۾ گهوڙي غائب ٿي
ويئي. ماڻهن کي ڀڪ ٿي ته اڄ ضرور گهوڙي شاهه
صاحب کي هلاڪ ڪندي. سو ڪي وري ان جي ڳولڻ
لاءِ پٺيان روانا ٿيا.

ڪجهه وقت کان پوءِ شاھ صاحب گھوڙي تي چڙهي موٽي ساڳيءَ جاءِ تي اچي حاضر ٿيو. سڀني کي حيرت وٺي ويئي، چوڻ لڳا ته، ”هڪڙي تيز گھوڙي، ٻيو وري توهان ان جو لغام ڇو ڦڻو ڪيو؟“ شاھ صاحب جواب ڏنو ته، ”جيئن ته منهنجي روح جو لغام ان قادر ڪار ساز جي هٿن ۾ آهي، تيئن منهنجي واه جو لغام به مون پاڻ هٿ جهلڻ مناسب نه سمجهين ۽ اهو پڻ ان جي ئي حوالي ڪيم.“

نور محمد ڪلهوڙو ان وقت کان پوءِ شاھ صاحب کي چڱي عزت ڏيندو هو.

گل ارڙعون

ڪاڪ نه جهليما ڪاڀڙي

هڪڙي ڏينهن نور محمد ڪلهوڙي، شاھ صاحب کي دعوت ڏيئي، پنهنجي جاءِ تي گھرايو. شاھ صاحب کي هڪڙي اڪيليءَ جاءِ ۾ وهاري، ڪي نوجوان ڇوڪريون آزمائش لاءِ وٺي چڙي، پاڻ اٺي عليه ويو. نوجوان ڇوڪرين شاھ صاحب کي ريجھائڻ لاءِ گھڻي ناز و نڪرا ڪيا. مگر شاھ صاحب انهن ڏانهن اک کڻي به ڪين نھاريو.

ڪجهه وقت گذرڻ بعد جڏهن نور محمد ڪلهوڙي، شاھ صاحب کي مراقبي ۾ ويٺل اچي ڏٺو تڏهن چيائينس ته، ”هي سڀيئي اوهان لاءِ منتظر آهن، اوهين هنن ڏانهن

فهاريو به ڪمين ٿا. شاھ صاحب جواب ڏنس ته :
 ڪاڪ نه جهليا ڪاڙي - موهيا نه ڪمهن مال ،
 جي چورين ڏنا چال - ته به لاهوتي لنگهي ويا .

گل اوڻيهون

ناس جي منع

نور محمد ڪلهوڙي ڪنهن پيرا شاھ صاحب ڏانهن
 دشمني ڪري زهر ڏياري موڪليو هو. مگر جيئن ته
 مارڻ ۽ جيارڻ الله جي هٿ ۾ آهي، تنهنڪري هو ڪجهه
 به ڪري نه ٿي سگهيو .

هڪڙي دفعي ڪا زهر ملايل شيءِ ڪنهن قاصد جي
 هٿان ڏياري موڪليائين . جنهن جي استعمال ڪرڻ سان
 شاھ صاحب کي مٿي ۾ ڦٽ ڦٽ ٿي پيا، تنهنڪري
 گهوٽيل مائر انهن جي مٿان رکندو هو. يا ان جي ناس
 ڪندو هو ته فرحت معلوم ٿيندي هئي .

هڪڙي ڏينهن جيئن سائر جي دٻلي کڻي ناس ٿي
 ڏنائين ته، ڏٺائين ته ٻيا فقير پڻ دٻليون کولي ناس
 ڏيئي رهيا هئا، جا تماڪ جي ناس هئي . شاھ صاحب کي
 اها عادت پسند نه آئي. انهيءَ ڪري پهريائين مندر
 سائر واري دٻلي هاري، ڪاوڙ مان فقيرن کي چيائين ته،
 منهنجي سائر جي دٻلي ڏسي، اوهان پڻ تماڪ جي ناس
 جون دٻليون رکيون آهن !

سرهان : شريعت ۾ پختي پير پائڻ کان سواءِ
 صوفين جو درجو حاصل ٿيڻ محال آهي، ڇو ته ڪن

روايتن ۾ حيل آهي ته، ”صوفي“ لفظ ”صفا“ مان نڪتو آهي، جنهن جي مراد آهي نچ، خالص يا اجرو. اجرو انسان تڏهن ٿيندو، جڏهن شريعت تي ثابت قدم هوندو. شريعت ئي پهرين منزل آهي. طريقت، حقيقت ۽ معرفت ان کان پوءِ آهن.

گل اوڻيهين ۾ شاه صاحب پنهنجي مجلس وارن کي شريعت تي قابو رهڻ لاءِ هدايت ڪئي آهي چو ته شاه صاحب پڻ ڪامل صوفي هو. شاه صاحب جا اهڙا ڪئين اشارا موجود آهن، جي رسالي ۾ جدا جدا هنڌن تي ڏنل آهن:

ساري سکر سبق — شريعت سندو سوھڻي،
طريقت کان تڪو وهي — حقيقت جو حق،
معرفت سرڪ — اصل عاشقن جو،
سکر طريقت تڪيو — شريعت سچاڻ،
هنئون حقيقت هيرتون — ماڳ معرفت چاڻ،
ٿڃ ٿاھوتي ساڻ — تہ ٻڌسڻ کان پالھو رهين،
جي پانئين جو ڳي ٿيان — تہ ٻرڪلي جي ٻار،
پنجن سان پورو ره — آيا ٿيھ ۾ ٿار،
تڏھين ڏاڳا ڌار — جڏھين راءِ سچاڏين رب جي.

مزيدار مثال:

ڳالھ ٿا ڪن تہ هڪ دفعي وٺايو فقير چوڻ لڳو ته،
”شريعت، معرفت جا زير ناف آهي“.

يعني جهڙيءَ طرح دُن جي هيٺان وار چمڻ انسان جي بالغ هجڻ جي نشاني آهي، اهڙيءَ طرح جيڪو ماڻهو

شريعت تي پورو پابند هوندو ته آهائي سندس معرفت
۾ داخل ٿين ٻا صوفي بنگڻ جي سڀ کان پهرين
منزل آهي.

گل ويهون گلاف مان گل

چون ٿا ته غلام شاهه ڪلهوڙو، شاهه صاحب جي
دعا مان ڄاڻو هو. اهو هن طرح چون ٿا ته، گلان نالي
هڪڙي گهڻي هوندي هئي، ان کي اولاد لاءِ بيحد
سڪ هوندي هئي، تنهن هڪ ڏينهن شاهه صاحب کي
چيو ته، ”سائين دعا ڪريو ته ڪو پٽ ملي ۽ هيءُ
ڏندو ڇڏيان.“ شاهه صاحب خوشيءَ مان چيو ته، ”گلان
مان گل پيدا ٿيندو.“ ٿيو به ائين، جو ٿورڙن ڏينهن بعد،
نور محمد ڪلهوڙي مان شادي ڪيائين جنهن مان کيس
غلام شاهه نالي پٽ ڄاڻو، جو سڄيءَ سنڌ جو نامور
حاڪم ٿي گذريو آهي.

گل ايڪيهون

✓ زور جي هيندي نه لڳندي

سيد شهمير شاهه صاحب، پٽائي صاحب جي عزيزن
مان هو. هو شريعت جو بلڪل پابند هوندو هو. هڪ
دفعي پٽائي گهوٽ جيئن واٽ وليو پئي ويو ته ڏٺائين
ته سيد شهمير شاهه صاحب، هڪڙي هندوءَ کي زوريءَ
مسلمان ڪري رهيو هو جو وڏي آواز دانسهون ڪري
رهيو هو. شاهه پٽائي جڏهن اهو حال ڏٺو تڏهن يڪدم
ان هندوءَ کي آزاد ڪري شهمير شاهه کي چوڻ لڳو ته،

”ڪنهن کي زوريءَ مسلمان نه ڪبو آهي ڇا؟“
 قدرت جو شان ڏسو! اهو هندو ڪجهه وقت شاھ
 صاحب جي خدمت ڇاڪري ڪندو هو. آخر هڪڙي
 ڏينهن خوشيءَ سان مسلمان ٿي پيو.

گل ٻاويھون

دل ۾ ٿي درجا

هڪڙو پٽي بزرگ، هر هڪ سومر تي مخدوم عربي
 ڏيائي جي مقبري تي زيارت لاءِ ويندو هو. واٽ تي
 شاھ صاحب جو آستانو هو. پٽي بزرگ، شاھ صاحب جو
 ايترو واقف ڪونه هو، انڪري انهيءَ اوتاري ڏانهن
 لڙندو به ڪين هو. شاھ صاحب کي جڏهن ان جي نفرت
 جي خبر پيشي، تڏهن هڪڙي ڏينهن واٽ تي
 بيهي رهيو. جڏهن بزرگ پٽيءَ کي ايندو ڏٺائين تڏهن
 اڳواٽ ڏانهن وڌي ملڻ لڳو ۽ وڃي ان مان مليو.
 شاھ صاحب چيو ته، ”منهنجو اوهان ڏانهن اچڻ
 ثواب هو مگر اوهان جو مونڏانهن اچڻ گناهه ۾ هو.“
 بزرگ پٽيءَ جڏهن ان ڳالهه جو سبب پڇيو تڏهن پٽائي
 صاحب ورائي ڏني ته، ”اوهين مون کان اڻ واقف هئا،
 ان ڪري اوهان جو مون ۾ شڪ هو. مگر آئون اوهان
 کي هڪڙو عالم سمجهي ملڻ لاءِ وڌي آيس.“

گل ٽيويھون

ڀاڱو، سوڻا، چوڪو!

چون ٿا ته شاھ صاحب رات جو گهڻو وقت عبادت
 الاهيءَ ۾ مشغول هوندو هو ۽ ڏينهن جو ڪجهه وقت

آرام ڪندو هو. هڪڙي ڏينهن منجهند جو جيئن ننڊ
۾ سٺو ٻيو هو ته اوجھ ان وقت ڪو پاڇي وڪڻندڙ
ماڻهو، ”ٻالڪو سوٺا، چوڪو!“ جو هٻڪو ڏيئي
رهيو هو.

شاه صاحب کي جڏهن الهيءَ هٻڪي جو ٻرلا
ٻيو، تڏهن پڪدم ننڊ مان اٿي فقيرن کان پڇڻ لڳو
ته، ”ڇا جو آواز هو؟“ فقير عجب ۾ پنڃي ويا ۽ چوڻ
لڳا ته، ”ماڻهن! ٻيو ته ڪجهه به ڪونه هو، مگر
هڪڙي پاڇين وڪڻندڙ جي هٻڪي جو آواز هو. جو
چئي رهيو هو ته، ”ٻالڪو سوٺا، چوڪو!“ شاه صاحب
چيو ته، اها اهو ائين نه هئو مگر اهو چئي رهيو هو ته،
”جيڪو ٻالڪو سٺو سو چڪو“. ان کان پوءِ وري نند
نه ڪيائين.

گل چوويهون

جاڳڻ منجهان حس

هڪڙي دفعي ٻي جي ماڻهن شاه صاحب کي اچي
دانهن ڏني ته، ”ٻي جي چوڌاري ٻائيءَ جي هجڻ ڪري،
رات جو مچر تمام گھڻا ٿا ٿين، جي امانجي ننڊ ئي حرام
ڪري ٿا جڏهن تنهنڪري اهڙي دعاءَ ڪريو جو اهي
مچر هتان هليا وڃن“.

شاه صاحب انهن ماڻهن کي ڄڻو ته، ”اها اهي ته
هاڻ اوهان کي غفلت ۾ رهڻ نٿا ڏهن ۽ سجاڳ رهڻ لاءِ
ٿا چون ته ائي الله جي عبادت ڪريو“.

گل پنجويهون

سڀيئي سڀڪان جي ڪر حوالي ڪم

هڪڙو هڪرار هوندو هو، جو هڪريون چاريندو هو. هڪ دفعي انهيءَ ۾ هڪتا ڌاريا هئا، جن کي هڪرين جي چارڻ لاءِ موڪليندو هو. اهي هڪتا روزانو صبح جو هڪريون ڪاهي جهنگ ۾ وڃي ويندا هئا ۽ شام جو وري واپس گهر ڪاهي ايندا هئا. هڪڙي ڏينهن ان هڪرار پنهنجي وفادار ڪتن جي شاه صاحب سان اچي ڳالهه ڪئي ۽ چوڻ لڳو ته، ”منهنجا هڪتا روزانو صبح جو جهنگ ۾ هڪرين کي ڪاهي ويندا آهن ۽ شام جو سنڀالي گهر ڪاهي ايندا آهن.“

ڪن ڏينهن هجائڻا اهو ساڳيو هڪرار شاه صاحب وٽ آيو ۽ چوڻ لڳو ته، ”سائين، دعا ڪريو ته هڪرين مان ٽاڪوڙو وڃي چو ته هر روز ۾ چار هڪريون گهٽبيون گهر اچن ٿيون.“ شاه صاحب چوڻ لڳو ته، ”تنهنجو ويساهه انهن ڪتن ۾ هو، تنهنڪري ائين ٿيو آهي، جو چوندو هئين ته منهنجا هڪتا هڪرين جي رکڀال ڪندا آهن، مگر الله سائين ۾ تنهنجو يقين ڪونه هو.“

گل چويهون

سچل فقير

هڪڙي ڏينهن شاه صاحب درازن ۾ آيو، ته سچل فقير تي وڃي نگاهه پيس، جو ان وقت تمام ننڍو

چوڪر هو. ان ڏانهن نھاري چوڻ لڳو ته، ”اسان جيڪو
ڪنو چاڙھيو آھي تنھن جو ڍڪڻ شايد ھي ۽ چوڪر
لاھيندو.“ ٿيو به ائين، سڄل فقير ڪان ڪير نا واقف
آھي؟ هو پنھنجي وقت جو مشھور د رويش ۽ شاعر ٿي
گذريو آھي.

گل ستاويھون

۱. خواجه محمد زھان سان ملاقات

ھڪڙي ڏينھن شاھ صاحب، لنواريءَ ۾ خواجه
محمد زمان صاحب وٽ ملاقات لاءِ ويو. جڏھن لنواريءَ
۾ پهتو تڏھن نوڪر کي موڪليائين ته، وڃي خواجه
صاحب کان اندر اچڻ جي اجازت گھري. نوڪر موٽي
آيو ۽ چيائين ته، ”خواجه صاحب فرمائين ٿا ته، ”توھان
اتن ترسو، جو آءٌ خود توھان وٽ ملڻ لاءِ اچي رھيو
آھيان.“ اھا خبر ٻڌي، شاھ صاحب ان نوڪر کان پڇيو
ته، ”خواجه صاحب جن ڪھڙي ڪم ۾ ھئا؟“ نوڪر
ورندي ڏني ته، ”ماٺ ۾ ھئا.“ شاھ صاحب چيو ته،
”ماٺ اھڙو ڪم آھي جو ڪڏھن به ان مان واپس وٺي
نٿو سگھي.“ ائين چئي پاڻ اٿي ھليا ۽ اچي خواجه
صاحب سان مليا. پھريائين ڄاڻيائين جي ڏي وٽ ڪيائون
سا ھن ريت آھي :

شاھ صاحب :

—امي مفر ھليا، ڪو ٻـروڙي پند،
جن ھيٺاھون ڪند، آءٌ نه جيئند ي ان ري.

خواجه صاحب :

ڪين آهين ڪين ٿين، وڃي ڪين ڪماءُ،
 لا ڳاڻا لوڪ جا، لا سين سڀ لهراءِ،
 سامي پوءِ سلنداءِ، ڳالهه ڀريان جي ڪجهه جي.

شاه صاحب :

قلم وهي ويو ڪانهن - سرتيون ڪنهن سهاڳ لاءِ،
 انگ اتي لکيو - جيتي نه پهچي ٻانهن،
 ڪنهن کي ڏيان دانهن - ته ڀرين مونسين هيئن ڪيو.

خواجہ صاحب :

ويو، وڃي وٽ تن - قلم جن جي هٿ ۾،
 مٽيو انگ اڳيون - واري هيو لکن،
 ٻنو سو ڀاڙهن - جنهن مان ڀسن ڀرين ڪي.

ڳالهين ڪندي ڪندي شاه صاحب، خواجه صاحب
 کان پڇيو ته، ”فنا ڪان پوءِ ڪهڙي شي آهي؟“ خواجه
 صاحب جواب ۾ چيو ته، ”فنا ڪان اڳا ڪهڙي
 شي آهي؟“

انهيءَ رهاڻ مان شاه صاحب کي ڪافي خوشي حاصل
 ٿي. جو ڪي چون ٿا ته خود مرید ٿيڻ جي خواهش ظاهر
 ڪيائين مگر ڪن سببن جي ڪري خواجه صاحب اها
 ڳالهه قبول نه ڪئي.

سموهارڻ : جهڙي طرح سڄا موتي اجهڳ سمند
مان حاصل ٿين ٿا، جن کي هوشيار ٽوپي کان سواءِ جيوڙو
تهڙو سڌڙيو ڳولي نٿو سگهي. اهڙي طرح هن دنيا
کي پڻ سالڪن سمونڊ سان مشابھت ڏني آهي، جنهن ۾
مولائي سائينءَ جا طالب مڃن موتين جي مثل آهن، جن جي
گهڙي کن جي روحاني رهاڻ جو جيڪڏهن ڪنهن ڌاڻو،
چکيو ته سدائين پيو ياد ڪندو ۽ هميشه تن ۾ اها ئي
تات هونديس. جنهن لاءِ ارشاد آهي ته :

سيوا ڪر سمونڊ جي - جت جر وهي ٿو جال،
سوين وهن مير ۾ - ماڻڪ موتي لعل،
جي ماسو مليئي مال - ته پوڄارا پُر ٿيئن.

انهن املھ ماڻڪ بندن جي وري ڪهڙي ٿا ڳالھ
پڇيو؟ جيڪي پنهنجي سموري حياتي مولائي سائينءَ جي
طلب ۾ ختم ٿا ڪن ۽ غير الله ۾ ڪابه اميد نٿا رکن
انهن جو بالڪل اتاهون درجو آهي. جو هنن بيتن مان
صاف ظاهر آهي :

مي پوڄارا پُر ٿيا - سمونڊ سيولڻ جن،
آندائون عميق مان - جو ٿي جواهرن،
ڪانهي قيرت تن - ملھ مھانگو انجو.

ساري رات سبحان - جاڳي جن ياد ڪيو،
انجي عبداللطيف چئي - مٽيءَ لڌو مان،
ڪورين ڪن سلام - آڳھ اچڻو انجي.

گل اناويھون

ڀاڻ

هڪڙي دفعي شاه صاحب ڏٺو ته هڪڙو وڻ، جو
کليل هوا ۽ پاڻيءَ هوندي به ٻئي سڪو، تڏهن انجي
مالڪ کان ان جو سبب پڇيائين. جنهن چيو ته، ”قبل
هن کي پاڻ تمام گهڻو مليو آهي، ان ڪري ٿو سڙي.
شاه صاحب انهيءَ دم ورائيو ته، ”بيشڪ، ادا، پاڻ
اهڙي شيءِ آهي جا ماون کي به سڪائي ڇڏي.“

اتي شاه صاحب ”پاڻ“ جي معنيٰ ”پاڻ“ ڪئي
آهي جنهن جي معنيٰ آهي غرور يا وڏائي.

گل اوڻتيھون

ڪسڻ ڌاران ڪير، ڪري سڏ سڪڻ جي؟

هڪڙي دفعي شاه صاحب، ننگر ٺٽي کان گهمندو
گهمندو ٻئي آيو ته واٽ تي اوچتو هڪڙي جهنگل ۾
ڪنهن ماڻهوءَ جو آواز ٻڌائين جو سندس ڪنهن بيت
جي هيءَ سٺ وري وري چئي رهيو هو:

”هڪلائي هيل، پوريندس پنهنوءَ ڏي.“

شاه صاحب، جان کڻي ڏسي ته اهو هڪ سچو عاشق
هو جنهن کان پڇڻ تي معلوم ٿيس ته هو هڪڙو جت هو،
جو پنهنجن ٻين ساٿين مان گڏجي اناج کڻي جڏهن
هالن جي ڀرسان اچي لنگهيو تڏهن ڏٺائين ته ڪي فقير
پٽائي صاحب جو راڳ ڳائي رهيا هئا. اتي اها سٺ

حيئون هر جي اندر ۾ ٻيئي ويئي تمنن هن کي فقط اه،
 ئي تموار هئي. هي ڪاءِ وائي نه اچوس. ايڪ سندس
 ساٿي ائيني چڙي الاهي عشق ۾ مست ٿي اچي اٿن
 نڪتو ه.

شاه صاحب، هن جو حال پروڙي کيس چوڻ لڳو
 ته، ”درويش جيڪڏهن خيال هجيئي ته ان بيت جي
 هي ست ٻڌايان؟“ درويش عرض ڪيو ته، ”سائين،
 جيڪڏهن اوهان کي اچي ته مون کي ٻڌايو.“

شاه صاحب چيو ته :

”آڏا ڏونگر لڪيون، جت سورهيون سجن سيله.“

درويش ٻن انهيءَ ست کي وري چوڻ لڳو. وري
 عرض ڪيائين ته، ”جيڪڏهن سڄو بيت اچيو ته ٻڌايو.“

تنهن تي شاه صاحب باقي پوئين ست چئي ٻڌائي :

”ڪر ٻيلي آهن ٻيله، جي سور ٻريان جا ساڻ مون.“

انهيءَ ست چوڻ بعد درويش بيهوش ٿي ويو ۽

پنهنجا ٻسام پورا ڪيائين.

شاه صاحب عجب ۾ پئجي ويو. درويش کي پنهنجي

هٿن سان دفن ڪري پنهنجي ملڪ موٽي آيو. پوءِ وقت

بوقت چونڊو هو ته :

”سي مون ڏٺا ماء، جن ڏٺو ٻرين کي،

تن سڌي ڪاء، ڪري نه سگهان ڳالهڙي.“

لطيفي گل

گل ٽيهون

ڪجهه ڊم نه

ڪن ماڻهن شاهه صاحب کان پڇيو ته، ”مائين،
اوهان سني آهيو يا شيعا؟“ شاهه صاحب جواب ڏنو ته،
”آءٌ ٻنهي جي وچ ۾ آهيان“. تنهن تي انهن ماڻهن چيو
ته، ”مائين، وچ ۾ ته ڪي به نه آهي.“
شاهه صاحب جواب ڏنو ته، ”آءٌ ڪي به نه آهيان“.
ماڻهن اهو ٻڌي ڪڏي مات ڪئي.
سرهاڻ: منهنجي خيال موجب، شاهه صاحب جو
اهو طريقو هو، جنهن بابت پاڻ چيو اٿس ته:

جهنگل هليا، سي نه هليا - راه ويندا ڦرجن،
آوڻ سي نه پتون - جن ٻئي ڇڏيون.

انهيءَ هوندي پڻ ڪي صاحب فرمائين ٿا، ته شاهه
صاحب شيعو هو، ته ڪي چون سني.
هاڻي اوهان ئي ڪڏي فيصلو ڪريو ته، ڪير هو؟

آخر هيڪڙائي حق ٿي - نه اول ٻيائي،
رام رحيم نه تن جو - جن ٽپي ٿيائي،
پکوان نه تن ٻائي - جي پاسي چئن پنجن کان.
حق پسين مان هيڪڙي - ورق ٻيائي وار،
ڇڱي ٻت چئن ڪي - سامي ماريو سار،
پنجن سان پاتار - پسين ورق وصال جو.

جوڙي جوڙ جهان جي - پاڻ ڪيائين پروار،
 حامي هادي هاشمي - سردارن سردار،
 سونهين صحابن ست پر - منجهه مسجد مٿيادار،
 چارئي چڱا چوڌار - هئا هيڪاندا حبيب سمين.

گل ايڪتيهون

سڄي جا ٻيڙا ڏي ڀار

هڪڙي ڏينهن شاه صاحب، مدن کان پڇيو ته :
 ”حشر ويل حساب جي، ڪافر ڪندا ڪيئن؟“
 مدن مل چيو ته، ”سائين، انهيءَ جو جواب ڪنهن
 موقعي تي ٻڌائيندس.“
 هڪڙي دفعي شاه صاحب ۽ مدن مل گڏجي درياءَ
 جي ٻيءَ ٻيڙي ويا. جڏهن ٻيڙي تي آيا، تڏهن ڏٺائون
 ته ٻيڙي ماڻهن سان ڀري پيئي هئي، تنهنڪري مهاڻي
 وڌيڪ ماڻهن کڻڻ کان انڪار ڪيو. مدن مل ڇا ڪيو
 جو پنهنجي کيسي سان ڪي پئسا ڪڍي مهاڻي کي
 آڇيائين. مهاڻي پئسن جي لالچ تي هنن ٻنهي کي ٻيڙيءَ
 ۾ چاڙهيو. انهيءَ وقت مدن کي شاه صاحب جو سوال
 ياد آيو، سو ٻڪڙ ۾ کيس چيائين ته، ”توهان اڳي مون
 کان پڇيو هو“ ته :

حشر ويل حساب جي - ڪافر ڪندا ڪيئن؟

ان جو جواب اجهو هيءَ آهي :

هٿ جنين جا هيئن - پهرين پتنن سي لنگهيوندا.

شاه صاحب، اهو جواب ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو.
 مٿئين ست مان سخاوت جي معنيٰ نڪري ٿي. يعني
 جنجا هٿ چوٽ هوندا، انهن کي ڏکا لهر نڪو لوڏو.
 سرهاڻ: تنهنڪري اسان کي گهرجي ته جيڪي
 چڱا ڪم ڪرڻا هجن سي هن وقت ڪري وٺون متان
 پوءِ پڇتائڻو پوي. تنهن لاءِ پٽائي صاحب چيو آهي ته:

تانگهي ۾ ٿاڻي، ٻيڌ پنهنجو ترهو،
 اولهي ۾ آڻي، ڪونه ڏيندءِ ڪو ٻيو.

تتيءَ ٿڌي ڪاهه - ڪانهي ويل وهڻ جي،
 متان ٿئي اونڌاهه - پير نه لهين پرينءَ جو.

ڌڻيءَ جي درٻار ۾ سڀني هڪ جهڙا آهن ذات پات
 جو ڪو به تفاوت نه آهي فقط عملن جي ڀڄا آهي.

راڻي ملان رات - نئون نياپو آڻيو،
 ترسيون لطيف چئي - ڏاتر ڪنن ذات
 ڪانه پڇيائون ذات آيا سي اگهيا.

گل پٽيهون

ڪڏم ڦهرج ڪڏهين

هڪ دفعي شاهه صاحب واٽ وليو پئي ويو ته
 هڪڙي سهڻي عورت تسي وڃي نگاهه پيس. ان ڏانهن
 بيهي نهارڻ لڳو. ان عورت نهارڻ جو سبب پڇيو. شاهه

صاحب جواب ڏنو ته، ”آءُ ته رڳو الاهي ڄاڻو ٿو ته
 رهيو آهيان.“ تڏهن عورت خيال ڪيو ته ”ڏسان ته
 سڄو عاشق آهي يا ڪوڙو؟“ سو جهٽ پٽ شاه صاحب
 کي چيائين ته، ”مون کان ته وڌيڪ هوءَ عورت سهڻي
 آهي!“ شاه صاحب اڃا پنهنجي نهاريو ئي مس ته عورت
 پڪڙي ڪيس ڪياريءَ وٽ ٽنگڙ ڦهڪائي ڪڍيو. شاه
 صاحب هي بيت چوندو هليو ويو:

- ۱- وليو وڃج وات، ڪنڌ مَ ڦيرج ڪڏهين،
 مٿان لوڻي ڦير لپات، لڳيئي نه لطيف چئي.
- ۲- ويٺو وڃج راهه، ڪنڌ مَ ڦيرج ڪڏهين،
 اڄ به سنجھه صبح، نيشي ڌريندءِ ڌوڙ ۾.

گل ٽيٽيهون

طالع جي تلوار مٿان ڪرين مڱڻا

هڪ دفعي شاه صاحب هڪڙو ٻلو گهرائي رکيو
 فقير کي رڌڻ لاءِ ڏنو، جو بورجي هوندو هو، جڏهن
 فقير ٻلو کڻي رڌڻ لاءِ ڏانهن ٿي ويو ته ڪن فقيرن جي
 نظر وڃي پلي تي پئجي، سو رڌڻ کان اڳ ئي حصا حصا
 ڪري پچائڻ لڳا. ٻجي فقير چا ڪيو جو منڍي ڪهي
 رکي ڇڏي. وڳند فقير (جنهن کي ورو فقير پڻ چوندا
 هئا) ان جو ڦوٽو ڪڍي پچائڻ لڳو ۽ عالم فقير جو
 شاه صاحب جو ويجهو عزيز ٿيندو هو ان پلي جو ٻج
 وڍي رکيو. باقي ٻلو جڏهن رڌجي تيار ٿيو، رواج

موجب شاه، صاحب ان کي ورهائڻ لڳو ته ذهن ڏنائين ته، ٻيو بلڪل ٿورڙو هو تنهنڪري فقيرن کان انجو سبب پڇيائين. فقيرن سموري حقيقت ظاهر ڪئي. شاه صاحب کين ٻڌايو ته، ”جيئن ته اها سڀني جي وچ جي شئي هئي، ان ڪري اجازت کان سواءِ اڳي ئي ان مان حصو کڻڻ مناسب نه هو.“

ان موقعي تي هيءَ بيت چيائين. ٻين سڀني فقيرن جو نالو آندو اٿس مگر عالم فقير، جو سندس عزيز هو انجو نالو نه ڏنو اٿس:

ڦوٽو هو ڦڪرو سو، وروءَ ور ٻيو،
ڪاڙهو ڪلين ٿي، ٻچي پيڙ ڪيو،
آيو جو ٿيون، تنهن ٻچي نيمِي پاڻسين.

سرهان: هن آکاڻيءَ مان انهن ڪوڙن طالبن کي سبق ٿو ملي جيڪي فقط ظاهري ڏيک رکي زباني چوندا آهن ته، ”اسين پڻ الله جا طلبگار آهيون.“ مگر سندن دل دنيا ئي لالچ ۽ لوپ ۾ ڦاٿل هوندي آهي. تنهنڪري طالب کي گهرجي ته هڪ الله کان سواءِ ٻئي ڪنهن ۾ طمع نه رکي. ڇاڪاڻ ته ٻڌائي صاحب چوي ٿو ته:

کندي ۽ گرام — جن مناسين سانڍيو،
تن ڪسان الله — اڃا آڳانهون ٿيو.

گل چوڏيهون

ڏ ڏ ڏ هي

هڪڙي دفعي شاه صاحب هڏا ڪٽ نالي هڪڙي
 ڳوٺ جي ڀرسان اچي لنگهيو. خشڪيءَ لڳڻ ڪري،
 ڪنهن فقير کي انهيءَ ڳوٺ مان ڏ ڏ آڻڻ لاءِ موڪليائين
 ڪجهه وقت کان پوءِ فقير هٿين خالي موٽي آيو ۽ عرض
 ڪيائين ته، انهيءَ ڳوٺ جون زالون صبح جو سوير ڏ ڏ
 ولوڙي کڻي نالي هتي ڳوٺ ڏانهن کڻي وڃي وڪڻنديون
 آهن. تنهنڪري ڏ ڏ ملي نه سگهيو. اها ڳالهه ٻڌندڻي
 شاه صاحب چرچي طور هيءَ بيت چئي ڏنو:

* هڏا ڪٽيون هليون — ڪو ٻياريون ڪهي،
 ڇڏيائون ڪاڏي بهتي — ڪا ڏ ڏ هي،
 کڻي ساڻ گهي — اونڌا ڪري آڏيون.

گل پنجڻيهون

قر وانگو

هڪڙي ڏينهن شاه صاحب ڏٺو ته سندس ڪنهن
 فقير پنهنجي مينهن کي ڏهن کان اڳ ۾ انجو قر چوڙي
 ٿورڙو ڌارائي پوءِ بڪدم پاڻ ڏهن شروع ڪيو. شاه
 صاحب اهو ڏسي فقير کي چوڻ لڳو ته، ”اها ته نسوري

* هڏا ڪٽ جي ڳوٺ جون زالون.

: ڪڍيءَ واريون يعني ڏ ڏ ماڻهن جي ڪلاس واريون.

هن ڦر سان ٺڳي ڪرڻي آهي ڇاڪاڻ ته مينهن جو کير
سندس ڦر لاءِ آهي ۽ نه اسان لاءِ، تنهنڪري اسان کي
گهرجي ته پهريائين ڦر کي ڌارائي ڏو ڪرائجي ۽ باقي
جيڪي بچي اهو ڏهجي.

فقير عرض ڪيو ته، ”سائين، جيڪڏهن ائين ڪبو
ته اسان لاءِ هڪڙي ڦڙي به نه بچندي ۽ سڀ کير هيءَ
ڦر ڏائي ويندو.“ شاه صاحب وري چوڻ لڳو ته، ”اڄ
ته ائين ڪري ڏسو.“ نيٺ فقير، شاه صاحب جو حڪم
مجي ڦر کي ڏائڻ لاءِ ڇڏيو. جڏهن ڦر ٽٽڻ ۾ وات
وجهيو پيو هو ۽ کير پئي چوسيائين، تڏهن شاه صاحب
چيو ته، ”ٻانهي کي پڻ الله جي محبت ۾ ائين
جهڻ گهرجي.“

گل چٽيهون

ڪٿي

هڪڙو ماڻهو هوندو هو، جو سال بسال جڏهن شاه
صاحب کي مان ايندو هو، تڏهن هڪڙي ڪٿي اچي
سو ڪڙيءَ طور ڏيندو هو. هڪڙي سال اهو ماڻهو نه آيو.
جڏهن موٽي ٻئي سال ڪٿيءَ سوڌو اچي حاضر ٿيو،
تڏهن شاه صاحب کانئس اڳئين سال نه اچڻ جو سبب
پڇيو. ان شخص جواب ۾ چيو ته، هن کي انهيءَ سال
ڪٿي ملي نه سگهي هئي، ان ڪري هو اچي نه سگهيو.
تنهن تي شاه صاحب چيس ته، ”اسان کي اها شيءِ نه

گهرجي ڇا هڪڙي دوست کي هني دوست کان
جدا ڪري.

گل ستڻيون

ستارگي سونهن

هڪڙي دفعي شاه صاحب ٿي ۽ اچي هڪڙي
ساڻهوءَ وٽ مهمان ٿيو. اوچتو انهيءَ اوطاق تي، جتي
شاه صاحب رهيل هو هڪڙو مست اچي نڪتو ۽ مني
رهيو. ڏٺو ويو ته اهو مست ان هنڌ تي ڏينهن ۽ ٽي
راتيون هڪڙيءَ ننڊ ۾ ستو پيو هو.

شاه صاحب ان جي حالت ڏسي، مٿي کان ويٺي
چوڻ لڳس ته، ”درويش، اها ننڊ ڪنهن کان سڪيو
آهين، جو جيڪي توکي ننڊ ۾ نصيب آهي، سو ته اتان
ڪي جاڳ ۽ نٿو ملي.“

گل اٿڻيون

ميخاني جو بند

جانيءَ نالي هڪڙو زميندار هوندو هو، ان کي عنايت
نالي هڪڙو پٽ هو، جنهن کي اوچتو لطيفي لڏو لڳي
ويئي. جيئن ته وڏيرو جاني، شاه صاحب کي ڏڪار سان
ڏسندو هو، تنهنڪري پنهنجي پٽ کي ان ڏانهن وڃڻ
نه ڏيندو هو، مگر ڇوڪر تنهن هوندي به ڀڄي کان
لڪي پيو ايندو ويندو هو، جڏهن ڀڄڻ کي خبر پوندي
هئي، تڏهن اتان وٺي ويندو هوس.

هڪ دفعي رواج موجب چوڪر اڃا پهتو ئي مس
 ته سندس پيءُ پڻ کيس ولڻ لاءِ پويان اچي پهتو. انهيءَ
 دفعي تمام گهڻي ڪاوڙ هيس، شاهه صاحب گهڻي
 سمجهائينس مگر هو چوڻ لڳو ته، ”اسين عزت وارا ماڻهو،
 سو چوڪري کي ڪيئن ڇڏيون ته وڃي فقيرن سان گڏ
 رلي؟“ انهيءَ تي شاهه صاحب چيس ته:

جانسي، ڇا-ڙي ٻنڌ، عنايت اقامين،
 چڪين ته چريو ٿئين، ميخاني جو مند،
 آهي گهڻو اوڪو، فقيريءَ جو ٻنڌ،
 ڪين ڪيندو ڪنڌ، منجهان ڪو سڀڻي.

اوڻيتاليهون

قبر جو پڇاڻو

هڪڙي ڏينهن، شاهه صاحب، شاهه عنايت ۽ مدن
 مل ٿي رهائ ڪري رهيا هئا، قبر جي پڇاڻي بابت جا
 گفتگوءَ ڪئي هئائون، سا سندن شعرن ۾ عرض
 رکجي ٿي:

شاهه عنايت:

سره، ڪڏهڻي سڻي، سوڙهيءَ منجهه سهي،
 طرح ٻڌندءِ ٽڪڙي، پاروچا هئي،
 آڏي ڏيندءِ هڻن ۾، ڪتابت ڪهي،
 پنهنجي پاڻ اکين سان، وڃيندين وهي،
 سر جن صحيح، تن اوکي نام عنايت چئي.

شاهم پٽائي :

سر جن ذم سان، هوت حمايتي تنجو،
ڪري جيچ چڙو ۽ پنهنون ايندو پسان،
ٿيندي روح رهاڻ، لحظي منجه لطيف چئي.

هڏن مل :

ميان پرائي ملڪ جي، ايڏي بڪم بڪ،
راڻو گهرندو روڪڙو، حاڪيماڻسو حق،
تنهانپوءِ مرڪ، جڏهن ليڪو ڏيئي لال ٿين.

گل چاليهون

نيڪ صلاح

شاه صاحب، شاه عنايت ۽ مدن مل، ٿينئي جوان
هڪ دفعي ڪچهريءَ ۾ مڃو هئا. ڳالهين ڪندي مدن
مل، دوزخ جي باه کان نجات پائڻ جي جيڪا واٽ
پڇي هئي ۽ جيڪا صلاح پٽائي صاحب ۽ شاه عنايت
کيس ڏني هئي، اها هن ريت آهي :

هڏن مل :

پٽائي ڏسو جهلا، اجهلا عنايت،
سا ڪا سڪاءُ نات، جو باه کان بچان.

شاهم عنايت :

مون، تون، آئون، اسين اهي چارئي چئن لاه،
ته سڀئي دوزخ باه، تو اوڏيائي نه اچي.

ڀٽائي صاحب :

الف رک اندر ۾، مير محمد،
جڻيا ٻيڙا جان ٿان، لطفا لاه،
ته سندي دوزخ باه، تو اوڏيائي نه اچي.

گل ايڪيتاليهون

نفس

ڳالهه ڪندا آهن ته هڪڙي پيري شاه عنايت، نفس
بابت هيءَ بيت ڀٽائي صاحب کي چيو ۽ کائنس جواب
جي طلب ڪئي :

”ماري ڪئي مون، جي وهت سين وس ڪيا،
ٿان سيڪائينس ٿون، منهنجي سوا ريءَ سنئون نه ڪيو“

ڀٽائي گهوت وري انهيءَ جو جواب هيٺينءَ طرح ڏنو :

اڏورو ان، ٿورو ڪاه، ڏينئينس،
آڏيءَ * اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ جو، خاص خرخرو هئينس،
:توبه ٿل، ٿاهر ٿڙا، حقيقت حنو، توڪل تنگ پيرينس،
”اَنّ اللّٰهَ مَعَ الصّٰلِحِيْنَ“ اهو وات ڪلياڻو ڏينئينس،
؟ لاحول ولاقوة اِلا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ، اهو چاٻڪ چڪائينس،
سحبست جي ميدان ۾، ٿوري ٿهلائينس،
هنهر هلائينس، ته سوڌو اچي سيد چئي.

* اللّٰهَ کان توبه ٿو گهران،

: بيشڪ الله صبر وارن سان گڏ آهي.

؟ نه آهي ڦرڻ (گناهن کان) ۽ نه آهي (چڱن ڪمن

ڪرڻ جي) طاقت، مگر ساڻ مدد الله جي.

گل بائیتالیہون

closer,

هڪڙي انڌي، شاهه صاحب کي عرض ڪيو ته،
 سائين دعا ڪريو ته اڪيون ڇاڇ ٿين. شاهه صاحب ان
 وقت اوچتو وجد ۾ اچي ويو. جڏهن موٽي اڳئين حالت
 ۾ آيو تڏهن ڏٺائين ته اهو الڏو تمام سرهو ڏسڻ ۾ پئي
 آيو. ان کان انهيءَ جو سبب پڇيائين. ان جواب ڏنو ته،
 ”مون توهان کان اڪين جي دعا گهري هئي، هاڻي
 منهنجون اڪيون بلڪل ڇاڇ آهن ۽ آءٌ ڏسي سگهان
 نٿو، ان ڪري تمام گهڻو خوش ٿيو آهيان.“

شاھ صاحب چيس ٿي، ”مون کي ته ڪا خبر نه آهي.
تنهنجون اکيون ٺاهڻ واري ٺاهيون آهن.“ ائين چئي
هي ۽ بيت چيائين :

✓ سوئی راہ، رد کری، سوئی ۱۱ رہنما،
تعمیر من تَشَاءُ، و قَدْ لُ مَن تَشَاءُ.

گل ٲیتالیہون

ذہلی

چون ٿا ته شاه عنايت الله رضوي نصر پوري، شاه
پيماني جو تمام گهرو دوست هوندو هو.

۱۱ راہِ ذِکارِ یند۔

* ”وئیس تہ عزت ڈٹی ہے وئیس تہ ذلیل یا خوار

(ق)

کری۔“

هڪ ڏوهي ڏهيسر ڏاڏي هڪڙي پلمهي زميندار
 مير عنايت شاه کي تمام گهڻو رنجايو جو سيد صاحب
 کيس ٻاراڻو ڏيئي ڪڍيو. جو هن بيت مان ظاهر آهي :
 * گءِڪي + ڳڙ ڪري، = پليجاڻي پساء،
 واري جا ولات جي، آڻي + حويلي مين لاءِ،
 ڏهيسر ڏيه. سان، والي ڏون وڃاءِ،
 خواجه خضر پير، ڳالهه هينئين سان لاءِ.

اها خبر ڏهن ڏهيسر کي پيئي، تڏهن يڪدم
 پٽائي صاحب وٽ پڄي آيو ۽ منٿ ڪيائين ته، ”سائين،
 مون برابر شاه عنايت کي رنجايو آهي. مون کي مهرباني
 ڪري ڪيل خطا جي ڪانڌس معافي وٺي ڏيو.“
 پٽائي صاحب چيو ته، ”شاهه عنايت الله، الله جو
 هڪڙو نيڪ ڀانهو آهي، تنهنڪري هن کي رنجائڻ
 نه گهرجي.“

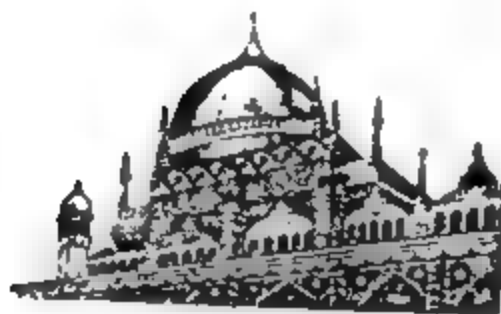
گل چوڻيتاليهون

آخري سفر

شاه صاحب هڪڙي ڏينهن ڪرپلا ڏانهن وڃڻ لاءِ
 سنڀري نڪتو ته، سندس مريدن مان هڪڙي مريد عرض

* هڪ ڳوٺ جو نالو : - ختم. = هڪ ڳوٺ جو
 نالو. + هڪ ڳوٺ جو نالو، جنهن کي هالا حويلي چون
 ٿا. انهيءَ مان سمجهجي ٿو ته ان زماني ۾ اتان درياءُ
 وهندو هو.

ڪيو ته، ”سائين، اوهان چوندا آهيو، ته منهنجي قبر
 ڀت تي ٿيندي، پوءِ آخرين وقت تي هيڏي سفر تي
 ڪيئن ٿا وڃو؟“ شاهه صاحب کي اها ڳالهه دل سان
 لڳي آئي، سو سفر جو ارادو لاهي ويهي رهيو.
 سارو وقت خدا جي بندگيءَ ۾ گذاري، ٿورن ڏينهن
 بعد فانيءَ دنيا کي خدا حافظ چئي ويو.
 اِنَاللّٰهُ وَ اِنَا اِلَيْهِ راجِعُونَ.

✓ ماري رات سبھان، جاڳي جن پياد ڪيو،
 اُن جي عبداللطيف چئي، مٽيءَ لڌو مان،
 ڪوڙين ڪن سلام، اچي آس اُن جي.

متفرقا بيت

نيسي

گهائي گه گچيءَ ۾، ٻاٽا ٻاڙيڇن،
ساري رات ساٿ ڪيا، سينگار سرتين،
آور انگزيب * اطلسون، ڪڍ ڍائون قسمن،
جورا ججهي جوڙيسن، به به * ٻانڌ ٿين،
* چيتون تان چريل، چڱا چٽ * چنين،
* ڪهنبا هالاري خوب سهڻا، ڪئين
* تسرون طرحن،

* ٻوٽا ٻنگ اوچي اکر، رتا رنگريزن،
* بهمل * ٻافتا * ڦاڪاري، ٻيلا * گلبدن،
ٿورن ٿڪون ستارن سين، ڪارا پٽ * پٽين،
اڳيان مون اکين، ڪلي ڪنياڻون ڏيڇڙا.

گهائي گه گچيءَ ۾، ٻاٽا ٻاڙيڇن،
ڪيڏيءَ خوشيءَ مين ڪالهه، مون کي
پڙٽا ٻو ماٿا،
ڌارين مون کي ڏن ڏنو، هيرا سرايون ساٿا.

* هي ڪپڙن جا نالا آهن.

پيءُ د لاسا پڻ ڏنا، ويهي تنهن وانا،
جيدڙين ڳالهيوڼ جيئن ڪيون، تيئن نه ماڻيم ڪاراڻا،
وجو پوڻواريون پوئتي، ٿي چير پر چاڻا،
قدر ڪنهن ڪاڻا، هلي ڪاڻا هڻسين.

ڳاڻي ڳهه ڳچيءَ پر، پاتا پاڙيجين،
* نٿون ٻولا نڪ پر، واريائون ورن،
ورڻا والا منڊيون، ڪڙيون مين ڪنگڻ،
ڪڻڪالون ڪينريون، ٻيا ٻانهوڻا ٻانهن،
چلا پازيب چڱيون، جهالر مين جهمڪن،
پونچيون واڍولا سهڻا، نسبيون مين نازن،
دھريون هس درسق وڏي، ڍولس مين ڍارن،
موتي لعل مٿن تي، جڙيائون پاقوتن،
هيرا جوهر هر ڪنهن، ٻيا جنسار زمردن،
ماڳ، ساموڻ، ساري سڻا سون جي.

مهسين سون رها، هو ڳاڻيتو ڳهن،
سپڻي لاهي سڄ تي، ٿيس ۱ تنها ڪان تن،
۲ ڪوڏ لاڏ ڪل چڏي، اچليم اسبابن،
پوري آڻن پرينءَ لاءِ، هليس پنيور جن پٽن،
گهڻيون گهر لنگهي، ٿيس جدا ڪان جابن،
لاهي لاڳاپا لوڪ جا، ڪاهيم ڏانهن ڪرهن،
۳ طالع تٽو منهنجو، ڪونهي ڏوهه ڏرن.

* اهي زيورن جا نالا آهن. ۱ جدا ۲ ناز نخر، لاڳاپا

۳ پاڳ ڦٽو.

نراڙا ڪر نصيب ۾، لکيو () ڌرتان منجهه : ڏڪن
 مون کي سڏ نه مڪران جي، ڪاڏي ڪيچ مندن؟
 رات ڀرڻي ٿي رڻ گهڙان، مٺيس درد من،
 آءٌ سڃيائڻي سورن، هالن هٿان هٿڙا.

ڀرو و سٺي

آلستلام عليڪم سپرين، و عليڪم السلام،
 خان وهارئين ڪٽ ٿي، جيءُ برابر ڄام،
 ڪروڇڻ جي ڪام! موڪل گهر ۾ منهنجا پرين.

موڪل گهر ۾ منهنجا پرين، جاني مونوٽ * جٽ،
 ڏکيا سڳيا ڏينھڙا، ڪي ڪي مونوٽ (۱) ڪٽ،
 = لوڙهه، مٺيءُ جو ! لٽ، پوءِ موڪل اٿئي
 منهنجا پرين.

موڪل گهر ۾ منهنجا پرين، جاني مونوٽ (۲) ڄال،
 مون کي نه ڏيکاري ڪڏهن، قادر اوعان جو (۳) ڪال،
 وڃي ڪريان وصال، پوءِ موڪل اٿئي
 منهنجا پرين.

() اصل کان : رولاڪن * جٽاءُ ڪر، ترس (۱) گذار

= قبر ! پٿور، بند ڪر (۲) ره، (۳) موت - ڏک.

موکل گهر مَ منهنجا پرين، وٽان وڃ مون،
تنهن وٽ آهي سڀڪي، جنهن وٽ آهين تون،
پيرڙي ٿيان پون، پوءِ موکل اٿئي منهنجا پرين.

موکل گهر مَ منهنجا پرين، رات مونوٽ ره،
ڏکيا سکيا ڏينھڙا، ساعت مونوٽ سه،
ٿيان مٽيءَ تھ، پوءِ موکل اٿئي منهنجا پرين.

موکل گهر مَ منهنجا پرين، ره، مونوٽ رات،
ڏکيا سکيا ڏينھڙا، صبر ڪر ساعت،
ٿيان قبر ساٿ، پوءِ موکل اٿئي منهنجا پرين.

موکل گهر مَ منهنجا پرين، وارث مونوٽ ويھ،
ڏکيا سکيا ڏينھڙا، پرين اکين ۾ پيھ،
آڻ وڃان پر ڏيھ، پوءِ موکل اٿئي منهنجا پرين.

موکل گهر مَ منهنجا پرين، گهر منهنجي گھار،
ڏکيا سکيا ڏينھڙا، دوست دم گدار،
ڪري عزرائيل آر، پوءِ موکل اٿئي منهنجا پرين.

موکل گهر مَ منهنجا پرين، گھار منهنجي گهر،
ڏکيا سکيا ڏينھڙا، ساعت صبر ڪر،
ٿيان منجھ، قبر، پوءِ موکل اٿئي منهنجا پرين.

موڪل گهر م منهنجا پرين - وري مونوٽ ويه،
 ڪنهن اڻاسي ۽ ڪان وسري - سچن ۽ ماڻيهر،
 مونڪي اماڻي ڏيهه - پوءِ موڪل اٿئي منهنجا پرين.
 موڪل گهر م منهنجا پرين - جا سمن ٿي جيان،
 لالين لاءِ لطيف چئي - ڪڙي ۽ ڪيه، ٿيڻان،
 دوست دم ڏيان - پوءِ موڪل اٿئي منهنجا پرين.

مارئي

۳ پونڪا هو ۽ پيڻيون - هو مارن جا مڪان،
 ڪي ڏينهن هت جيڏئين - هئا گهڻن سمن گذران،
 سي هندن پسي سومرا - قهري لڳا ڪان،
 مارو هئا مزمان - اڻسي ويٺا اڪري.
 پونڪا هو پيڻيون - هو مارن جا مڪان،
 چيلا چڙندا هئا ۴ چيڪ ۵ - طرحين ڪندا هئا ۶ تان،
 سي هندن پسي سومرا - هيٺو ٿيو حيران،
 مارو هئا مهران - اڻسي ويٺا ڪري.
 پونڪا هو پيڻيون - هو ۸ ونهين جا وٿاڻ،
 ڪي ڏينهن هت جيڏئين - ڀريو پيٽا ۹ پاڻ،
 سي هندن پسي سومرا - رستم لاءِ رهائڻ،
 عمر آهڻي ڪاڻ - ڪوٽن ۱۰ ڪڙهيو مران.

۱ ڪمبخت ۲ خاڪ - مٽي ۳ پکا ۴ جايون يا هنڌ
 ۵ وس - برسات ۶ آزاد چڙواڳ ۷ ناز نغرا - ٽپڻ ڪڏڻ
 ۸ مالدارن ۹ پيالا ڪٽورا

پونگا هو پيٽيون - هو گاموين جا گهر،
ڪي ڏينهن ات جيڏئين - قريو چار يا ڦر،
سي هنڌ پسي سومرا - رنم رت اهر،
مارو منهنجا ٿر - آڱ ڪوئن ۾ ڪڙهيو مران.

پونگا هو پيٽيون - هو گاموين جا گس،
مارو ڏڙا سلير ۾ - وڏي هئا وس،
سي هنڌ پسي سومرا - لڙڪ وهاءِ-مر لس،
ڏوٽي مٿي ڏس - اٿي ويٺڙا ڪري.

پونگا هو پيٽيون - ۲ چانگون نه چلين،
۳ نوابون پسيو بت ۴ نجهري - ترسي تن ٿڙن،
جڏو جيئن جيڏيون - منهنجو رڻ مارن،
ڏيئي وچوڙو ورهين - اٿي ويا اڪري.

پونگا هو پيٽيون - هو چانگون ۴ چيلا،
سي هنڌ پسي سومرا - ڪريان رندن تي ريلا،
بخت ٿين پٽن تي - مارن سين ميلا،
اڳي ۵ سهڙن سويلا - اٿي ويٺڙا اڪري.

۱ گولائڻ ۲ ٽوليون ۳ بلڪل ماٺ - چپ چاپ
۴ ڳڙي - ڏک پيدا ٿئي ۵ گڏجن

پونگا هو پيڻيون - هو پنهارن جا پور،
 چاريان ٿي چوڙيلين - وڻن ۾ وهلور،
 سي هنڌ ڀسي سومرا - ۱ سهان ٿيم سور،
 وڏي ڪنهن ضرور - الي وينڙا اڪري.

پونگا هو پيڻيون - هو پنهارن جا ڀٽ،
 ڪي ڏينهن ات جيڏين - ٿي موڪلوڙيامت،
 سي هنڌ ڀسي سومرا - ۲ گهاء لڳامون ۳ گهٽ،
 مارو منهنجا مٽ - الي وينڙا اڪري.

پونگا هو پيڻيون - ۴ چلهاهو چٽ،
 ڪي ڏينهن ات جيڏين - ٿي سنهاڪتيا ست،
 سي هنڌ ڀسي سومرا - لڙڪ وهيم لت،
 مارو منهنجا مٽ - الي وينڙا اڪري.

پونگا هو پيڻيون - هت ڪتيائون ڪاله،
 اڄ پڻ ۵ اسهيا اوڏهين - مارو ڪاهي مال،
 ڪندي ٿيم مال - الي وينڙا اڪري.

پونگا هو پيڻيون - هو اباڻا اتر جهل،
 ڪي ڏينهن ات جيڏين - هڻي چيلن سين چل،
 سي هنڌ ڀسي سومرا - اڇن آب اڇل،
 مارو هئا اسل - الي وينڙا اڪري.

۱ سامهون - آڏا ۲ پيار وڃان ڏک يا درد
 ۳ دل ۴ رڌڻ پڇاڻڻ جي جاء ۵ روانا ٿيا

پونگا هو پيمئون - هو پنوهارن جا ۱ ۲ ۳
۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰
اندرجن ه اڪنڊ - سي الي ويٽرا اڪري.

پونگا هو پيمئون - پنوهارن پچار،
ڪي ڏينهن ات جيڏئين - ٿي ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰
سي هنڌ ۲ سي سومرا - رنم رت اپان
۷ سانپيٽرا ستار - الي ويٽرا اڪري.

پونگا هو پيمئون - هو لڏي ويا لوءِ،
وهڪ پٽ ولهارين - سداڙي مارن هوءِ،
دم نه جيان ڌرتيء تي - پنوهاريان پوءِ،
روءِ اهي چوءِ - الي ويٽرا اڪري.

پونگا هو پيمئون - هو پکا هئا پاڪ،
ڪي ڏينهن ات جيڏئين - ٿي مليرميڙي ماڪ،
سي هنڌ ۲ سي سومرا - فنا ڪيس فراق،
مارو هئا مشتاق - الي ويٽرا اڪري.

۱ جايون ۲ قاصدن جي هٿان ۳ موڪليا
۴ آسرو - پيغام ه سارو ٿي ۵ واس ڏيو ۶ هڪ جيڏا.

پونگا هو پيڻيون - هسو پنوهارن پاسو ،
 ڪي ڏينهن ات جيڏئين - ڪن ٿر ٿر ۱ تعاشو ،
 هنڌ ڀسي سومرا - اندر ۲ ادا سو ،
 چري چوماسو - ائي ويٺا اڪري .

پونگا هو پيڻيون - ڏليم اتي سڄ ،
 مري مري اڃ - ائي ويٺا اڪري .

پونگا هو پيڻيون - هو ڪٿيرين ڪير ،
 خالي ڏسي ڪير - ائي ويٺا اڪري .

پونگا هو پيڻيو - ڪلا ٿا ڪائين ،
 چنا ٿا چائين - الا چو ويا اڪري ؟

پونگا هو پيڻيون - هو جيڏين جا مير ،
 ڪڏهن ڪندو هت هو - ڪيت منهنجو ۳ ڪير ،
 ڪڏهن ڏڏي مون هئي - هتي سڏي ۴ سير ،
 ڪڏهن ڪئي ڪانڌهني - ۵ چن مٿي ۶ چير ،
 اديون عبداللطيف چئي - گهٽ ڇڏي ويا گهير ،
 ڪري مارو مير - ائي ويا اڪري .

۱ هر هنڌ جهڙو ۲ غمڪين ۳ هر ڪاهڻ
 ۴ گڙهو ڌار ۵ ميدان ۶ ونڪار .

پونگا هو پيٽيون - هو ماروئن ماڳ،
ماري سانگيٽڙن کي - کي ٿيس کاڳ،
لڳن منهنجي لاڳ - اڳيئي اتان گهريو.

پونگا هو پيٽيون - هو ماروئن مال،
قادر ڪري ان سان - ڪروڙين ۱ قال،
پلي سندا ۲ پال - مارو ۽ ملير تي.

پونگا هو پيٽيون - هو ابائڻ گهر،
اڳوڻي کان اڳري - قادر لهين ۳ ڪر،
رحمتي نظر - مارو ۽ ملير تي.

پونگا هو پيٽيون - منهنجو اهو ماڳ،
ڪڙهي هن ڪوٽ ۴ - سنڌين سڙيم ساڳا،
ڪڏهن ڪنڊيس ان سان - چري پنڃي ۵ چاڳا،
اندو مون اڀاڳ - ۶ گنگهر گاريان ڏينھڙا.

پونگا هو پيٽيون - هي ۷ قبر جهڙو ڪوٽ،
هي ۷ وسندي نه وسندي - هتي تنهنجي ڪوٽ،
چانگهل ڏنم چوٽ - گنگهر گاريان ڏينھڙا.

۱ ٻول - انجام ۲ ڀلا يون - نعمتون ۳ سنڀال
۴ چلولو يون ۵ اهنجا - ڏ ڪيا.

ڀونگا هو ڀي ميون - ڪي ڪوئن سندو ڪوٽ،
 آ ۱ اٿانڪي گهاريان - هتي گهر ۾ رهيم گهوٽ،
 مارو مون ملير جا - محب مٺا تون موٽ،
 چانگهل ڏنم چوٽ - گنگهر گهاريان ڏينھڙا.

ڀونگا هو ڀي ميون - ڪارا ڪاٺونبا،
 منهنجن ماروئن ڪا - آهي رڻي روح ۾.

ڀونگا هو ڀي ميون - هتي آسمان برسات،
 ماريو ماريو سورا - روح رڃاڻان رات،
 تن ۾ جنين ۲ تات - آ ۲ پڻ ۳ گهوري ان تان.

ڀونگا هو ڀي ميون - اوڏانهن آسمان ۴ آس،
 ويندس آ ۲ وطن ڏي - پنهنجي پرين پاس،
 اندر مون ۵ اداس - ڪثيرين جي ڪل جي.

ڀونگا هو ڀي ميون - هو ڀونگا ۶ پاڻ،
 ترٽ مونڪي تن ڏانهن - ترهو ڏيئي تان،
 ڪوهيارل جي ڪاڻ - من موٽي لهي مسڪين تان.

ڀونگا هو ڀي ميون - هو واريون ۷ وٽ،
 پڻ مندي ڀرتي - ڪڏهن لڏائون ڪر،
 ادا ڙي عمر - گنگهر گهاريان ڏينھڙا.

۱ ڏکي ۲ يادگيري ۳ صدقي - قريان
 ۴ آسرو - اميد ۵ سڪ - خواهش

پونگا هو پيڻيون - هت هنئين جا هار،
سوسين سيٺ چئي - سرتيون ڪن سينگار،
عمر مـون آڌار - پسند ڪن پسيءَ کي.

پونگا هو پيڻيون - هتي ماروڻـن مڪ،
مڪو نياپو نيھن مان - منجهان مانگين مڪ،
ساريو منگهارن کي - ڏڪيو ڏڪيو ڏڪ،
تون تنين جي آهين - هئين جنين جي حق،
اتي عبداللطيف چئي - شڪي ڪندا شڪ،
آهين ڀرين پڪ - ڪڇ نه چئين قيد کان.

پونگا هو پيڻيون - هو ٿوهر سندا ٿر،
ڪڏهن انهيءَ ڪنڌئين - گابن ڪيا گهر،
ڏوريو ڏوريو ڏڪ مان - مون ڦريو جهليا ڦر،
ڪانڌ نه لڌيس ڪر - ويس شايد وسري.

پونگا هو پيڻيون - خـالي ٿيون ڪائين،
ماروڻـڙا ملير ۾ - نه اباڻا آهين،
جي چاه سان چاهين - سي الي ويٺڙا اڪري.

پونگا هو پيڻيون - هو واڙاهو وٽان،
نڪي مال وٽان ۾ - نڪي ڀرين پاڻ،
ڪهڙي لڳين ڪاڻ - اولي ويٺڙا اڪري.

پونگا هو پيڻيون، هو سندن نشان،
خالي ڏسي ڪنوڻيون، ڪريان ڇا بيان،
تھري هڻي ڪان، اٿي ويٺڙا اڪري .

پونگا هو پيڻيون، هو سورن جو سامان،
جهجي نڪتيم جان، اٿي ويٺڙا اڪري .

پونگا هو پيڻيون، هي ويٺڙن وان،
سي هنڌ ٻي سورا، لڙڪن ڪيون لائون،
جن سين جيءَ (۱) ڄاڻون، سي لا ڪيٺاڏي ويا.

پونگا هو پيڻيون، هي اباڻن جا ڪوھ،
سي هنڌ ٻي سورا، رڻو منهنجي روح،
مارو مٿي (۲) موھ، اٿي ويٺڙا اڪري .

پونگا هو پيڻيون، هي اڱڻ اوتارا،
سي وارا وطن ٿي، واڳون ويچارا،
عمر آئين ڌاران، مري ويندڙس ماڙئين .

(۱) لاڳاپا (۲) پسنديءَ وارو هنڌ يا وڻندڙ جڙو.

پونگا هو پيڻيون، هي (۱) جا ڳر سندن جو،
آءُ عمر ڄام ڪي، روئي چونديس روءِ،
منجهي ۽ صبح، ٿو سامهون وٺين سو سارا.

پونگا هو پيڻيون، هي سنگهار جي جهوڪ،
تئين ڪي عمر چئي، ٿر ڇڏيائون ٿوڪ،
لڏي منجهان لوڪ، الي ويٺا اڪري.

م.ع. ٽهپلائي اسلاميه پرنٽنگ پريس حيدرآباد ۾ ڇپيو
۽ عبدالواحد حاجي احمد پتي (آدم ميلاني)
ڇپائي معروف پينيرا مان شايع ڪيو.

پلناسون

صفحہ	مت	غلط	صحیح
۱۲	۲	ہنڈ	ہنڈ
۲۲	۵	کلان	کلان
۲۶	۱۸	سکھی	سکھی
۲۸	۱۲	پچو	پچو
۲۸	۱۸	قیرت	قیمت
۲۹	۱۲	سڈ	سڈ
۳۲	۲۱	ہی ^۲	ہی ^۲
۳۳	۱۴	ترسیون	لڈ یسون
۳۸	۴	ستائجی	ستائی
۳۸	۱۵	بند	مند
۴۱	۱۱	تان	تات
۴۱	۱۶	آنہ اللہ	لنہ اللہ
۴۲	۱۷	ڈھیر	ڈھیر
۴۳	۴	گامکی	گامکی

ادبي دنيا ۾ خوشگوار انقلاب

سنياسي پبليڪيشنس هالا، قوم جي جسم مان گند جي روڳا کي پاڪ ۽ صاف ڪرڻ لاءِ اڳتي قدم وٺاريو آهي، نه صرف سنڌي ۽ ساجني مگر طبي ۽ دلسي مضمونن ۾ پڻ قوم جي نونھالن ۾ انسانيت جي آواز بلند ڪرڻ لاءِ صحيح روح ڦوڪڻ جي ڪوشش ڪئي وڃي ٿي. سندس پهرين پيشڪش رفيق گرامر جو ٻيو ڇاپو آهي، جنهن کي پاڪستان گورنمينٽ جي ڊائريڪٽوريٽ آف ايڊيوڪيشن حيدرآباد ريجن طرفان منظور فرمايو ويو آهي. اتي پيشڪش ”مٺريون ۽ اٽيون“ ڪتاب رمضان شريف جي محبوب مهني اندر بالڪل ختم ٿي ويو.

آئنده پيروگرام ۾ ”رنگين گل“ جو ٻيو ڇاپو وارو آهي. پروردگار عالم ۾ وڏيون اميدون آهن، ته اها پيشڪش پڻ نئين رنگ ۽ ڀنگ تي جلدي قوم جي خدمت ۾ پيش ڪئي ويندي.

مٿين ڪتابن کانسواءِ سنڌ جي جدا جدا ادارن جا ڪتاب پڻ اسان کان گهر وٺي گهرائي پڙهو، ٻڌل پنڪنگ خرچ خريدار جي دلي رهندو.

توهان جا خاد ۾

سنياسي پبليڪيشنس هالا

رات جو ۱۱ بج
 ٻڌا هڪ جي
 اچو. سڏوڪاڏو. ه
 گهرا ۽ اعليٰ سروس.
 شيزان هوٽل
 نزد گبس ٽاڪ
 حيدرآباد.

سيوهائي مخدوم جو قديم شفاخانه

جتي جديد سائنسيفڪ طريقن سان تيار ڪيل
 حيرت انگيز يوناني نسخن سان هر قسم جي بيماريءَ
 جو نهايت ديانداريءَ سان ڪامياب علاج ڪيو وڃي
 ٿو. مایوس مريضن کي هن بي بها نعمت مان هڪدم
 فائدو حاصل ڪرڻ گهرجي. هيٺين پتي تي زور و ماڃي
 يا لکڻ ڪجي.

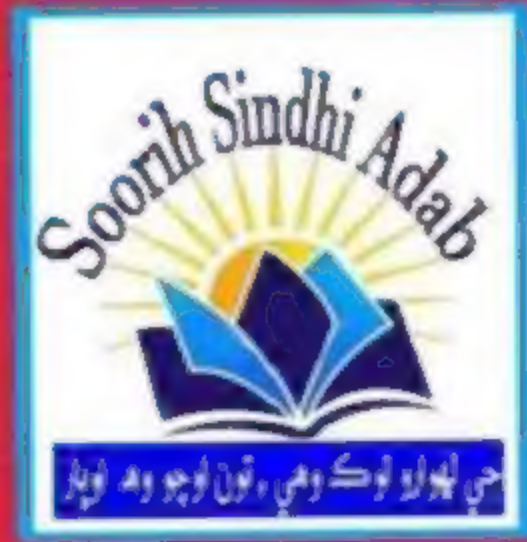
حڪيم مخدوم محمد مراد الصديقي

دار الشفا مفيد عام

قاضي محلہ - سيوهڻ (ضلع دادو)

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره ميرائي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488